

A HÉT

XXXI. évf.

Főszerkesztő:

KISS JÓZSEF

20. szám.

E sajtótermék szétküldését megengedem.

Budapest, 1920. június 18. n.

kir. ügyész.

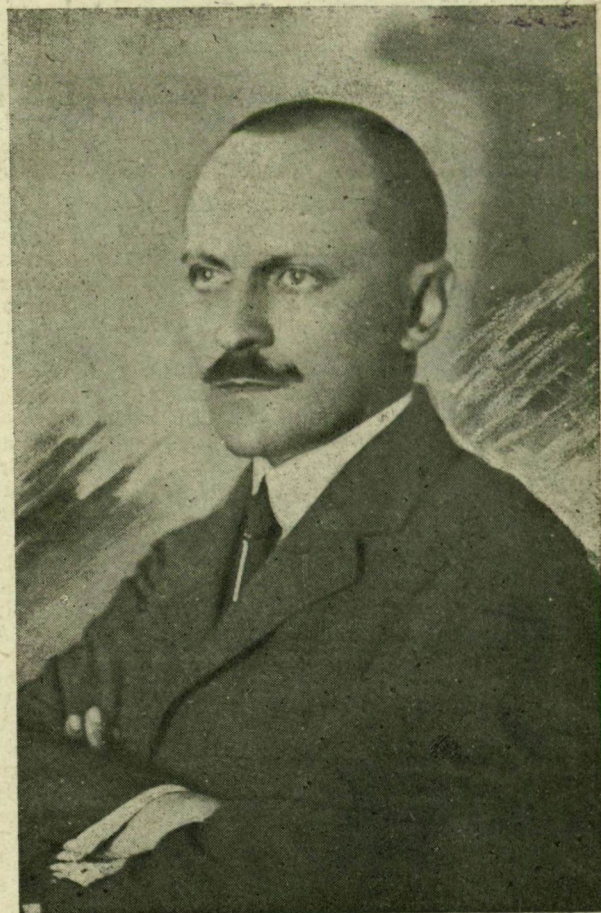
TARTALOM:

X.: Zrinyi.
KÖRMENDI FERENC: Sirató.
(Vers.)
SOMLAY KÁROLY: A Bakonyban bujdosó királyfi. (Novella.)
Toll és Tör.
Ifj. WLASSICS GYULA
REMÉNYI JÓZSEF: Amerikai képek.
ZSUZSANNA MÁRIA: A csodálampás. (Vers.)
HAVAS GÉZA: Ó, drága asszonyom. (Vers.)
HANGAY SÁNDOR: Sasok szálltak a Capitoliumra. (Regényes elbeszélés.)
RAITH TIVADAR: Stanzák. (Vers.)
Innen-Onnan.
SAS EDE: Kapuzárás a Nemzeti Színházban.
BÁLINT IMRE: Az olasz stagione.
SÁNDOR PÁL: Földi Mihály: Szahara. (Második közlemény.)
MARCO: A Szépművészeti Múzeumban.
Mozisínházak.

Közgazdaság.
Heti posta.
Hírdetések.

1920. június 20.

Ára 5 korona

Ifj. WLASSICS GYULA báró

(Biskay főlvétele)

FOLYÓIRAT

1920/24. 1-M.

„A HÉT” KÖNYVOSZTÁLYA.

== BUDAPEST, V. KERÜLET, ORSZÁGHÁZ-TÉR 16. SZÁM. ==

Minden könyvet az eredeti bolti áron szállít. Legcélszerűbb a könyvek árát postautalványon előre beküldeni, mivel utánvételküldésnél a könyvek is később jutnak a megrendelő birtokába s a portóköltség jóval magasabb.

Portóköltség csomagoknál ... 6 korona. — Ajánlott küldés mellett ... 4 korona.

Ady Endre. Szeretném, ha szeretnének ... 18.—	Heltay Jenő. A 111-es ... 18.—	Romain Rolland. Danton ... 17.60
— A menekülő élet ... 18.—	— Magyar humoristák ... 12.—	— Colas Breugnon ... 40.—
— Vér és arany ... 18.—	Irwing. Rip van Winkle ... 4.—	Rosenhayn. Ise Jenkins ... 12.—
— Ki látott engem? ... 18.—	Jerusalem. Szent Skarabeus ... 30.—	Rosny. A rejtelmes erő ... 14.—
— A minden titkok verseiből ... 18.—	Jack London. Ádám előtt ... 4.—	Ruttkay György. A nagyvilági nő ... 19.80
— Az illés szekerén ... 18.—	Jerome K. Jerome. Egy naplopó ... 20.—	Schnitzler. Szavak komédiája ... 7.40
— Magunk szerelme ... 18.—	— tündései ... 20.—	Schuhmacher. Lady Hamilton szerelme ... 20.—
— Így is történhetik ... 18.—	Kabos Ede. A rubingyár ... 50.—	— Lord Nelson utolsó szerelme ... 20.—
Anatole France. Ponceius Pilátus ... 1.50	Kaffka Margit. Csendes válságok ... 35.—	Serao Matild. A levágott kéz ... 50.—
— Pártütő angyalok ... 20.—	Kárpáti Aurél. Busképű lovag ... 36.—	Sidney Garrick. Szerelmem vására ... 6.60
— Komédiás történet ... 22.—	Kaynes. A béke gazdasági következményei ... 33.—	Dr. Siklóssy László. Műkincseink ... 30.—
— Coignard abbé véleményei ... 16.80	Keleti Márton. Szomszédok ... 2.—	— vándorútja Bécsben ... 10.—
— Fehér kövön ... 16.80	Kipling Rudyard. Kim ... 40.—	— Apró gyűjtés ... 48.—
— Komédia ... 24.—	Knut Hamsun. Az anyaföld áldása ... 26.40	Sinclair Upton. Szén Ofelsége ... 15.—
Andrássy Gyula gróf. A jövő külpolitikája ... 9.—	— Viktoria ... 3.—	— Kutató Sámuel ... 16.50
Arcübasev. Szenvedély ... 10.—	— Az éhség ... 6.50	Spencer. A haladás ... 25.—
Averesenko. A tükör lelke ... 12.—	Komáromy János. Szegénylegények ... 12.10	Stendhal. A szerelemről ... 26.—
Auernheimer B. Renée és a férfiak ... 16.—	Kosáryné Réz Lola. Filoména ... 30.80	Stevenson. Kincses sziget ... 20.—
Babits Mihály. Karácsonyi Madonna. ... 30.—	Köszeghy. A művelzés művészete ... 35.—	Strindberg. Hemső regénye ... 26.—
— Pávatollak ... 20.—	Krudy Gyula. Asszonyosságok díja ... 16.—	— Viharos tengeren ... 20.—
Bacsó Béla. A Sefesik ház ... 12.—	— A betyár álma ... 13.20	Surányi Miklós. Floriche ... 30.—
Balzac. Sarrasine ... 3.20	— A podolini kísértet ... 25.—	Swift. Gulliver utazásai Karinthy Frigyes fordítása ... 15.—
— A vörös koresma ... 16.80	— Szindbád ifjúsága és szomorúsága ... 79.20	Szabó Dezső. Mesék a kacagó emberről ... 19.90
— Az elegáns élet filozófiája ... 30.—	Lakatos László. A menyasszony ... 36.—	Szász Károly. Tisza István élete és jellege ... 18.—
— Szétfoszlott Álomok ... 48.40	Landsberger. Kacagj Bajazzo ... 7.—	Szász Zoltán. A szerelem ... 22.—
Barbusse. Pokol. (L'Enfer) ... 16.—	Laroux Gaston. Halál után ... 33.—	Szederkényi Anna. Végzet és egy rongybaba ... 4.80
Barriere Marcel. A csábítás művészete ... 24.—	— A sárga szoba titka ... 7.—	Szekula Jenő. Dr. Pokol ... 22.—
Barry Pain. Lélekesere ... 3.—	Lendvay István. Fáklyafüst ... 2.50	Szenteleky Kornél. Kesergő szerelem ... 19.80
Barta Lajos. Az elszűnyedt világ ... 14.—	Leonid Andrejev. A kormányzó ... 4.50	— Lila akác ... 15.40
— Örvény ... 9.—	Lie Jónás. Az életfogytiglan elítélt ... 30.—	— A Patika ... 12.—
— Kezdetben vala, az ige ... 15.—	Liptay Imre. Kegyelmes Uram ... 33.—	— Emlék ... 14.—
Beöthy. Magyar irodalom kis tükre ... 26.40	Lubbeck. Az élet örömei ... 44.—	— Régi kedvünk ... 32.—
Betsy Balcombe. Nagy Napolen és kis barátnője ... 26.—	Lyka Károly. Kis könyv a művészetről. Első és második sorozat ... 12.—	Szilágyi és Hajnási ... 16.—
Bergson Henry. A nevelés ... 25.—	Madách. Ember tragédiája ... 30.80	Szomaházy István. Barátaim a halottak ... 10.—
Bethlen Margit grófnő. Majd a Város ... 20.—	Aage Madelung. Mensch Péter czirkusza ... 40.—	Szomorj Dezső. II. József császár ... 12.—
Bierbaum. A pokol automobila ... 40.—	Magyar Elek. Pesti históriák ... 15.—	Tagore Rabindranath. Volt egyszer egy király ... 13.—
Bónyi Adorján. Menekülő élet ... 5.—	Mann Heinrich. Diana ... 2.—	Tamás Ernő. Elmult csodák ... 15.—
Bresztovszky. Miért? ... 6.—	Mares Jolánthe. A vágy ... 33.—	Tersánszky J. Jenő. A kék gondviselés ... 12.—
Bret-Harte. Egy bánya története ... 17.—	Máriássy Ödön. A Rákóczy-harang ... 17.60	Thackeray. Titmarsh Samuel története ... 3.—
Carnegie. Napjaink problémái ... 19.80	Maupassant. Az örökség ... 4.—	Tolstoj. Iljics Iván ... 15.—
Chesterton. Hagyományok és hazugságok ... 2.64	— Holdvilág ... 26.40	Tömörkény István. Népek az ország használatában ... 15.—
Clemenceau. A boldogság fátyola ... 24.—	— Egy majoros leány története ... 33.—	Török Gyula. Fehér virág ... 24.—
Cochov. Vanja bácsi ... 6.—	Mayerink. Zöldarcu kísértet ... 4.—	Twain Márk. Tamás urfi mint detektív ... 11.55
Constant Benjamin. Adolphe ... 7.15	Méreskovszkij. Michelangelo ... 18.—	— Wicklow. A kém és más történetek ... 30.—
Csató Károly. Giarion ... 15.—	Méray-Horváth Károly. A Lizginem ... 14.40	Ujváry Péter. A bosszúálló Isten ... 40.—
Dickens. Az élet küzdelmei ... 35.—	Mikszáth. Anekdoták, két kötet ... 5.—	Váry Rezső. Sibéria ... 16.—
Dumas. A jávai orvos ... 120.—	Molnár Ferencz. A szentoltvajok ... 18.—	Verne. Arany meteor ... 25.—
— Gróf Monte Christo. 4 kötet ... 20.—	Móricz Zsigmond. Vidéki hírek ... 22.—	Villányi Andor. Mária ... 20.—
— Kaméliás hölgy ... 24.—	Mürger Henry. Diákország ... 20.—	Voltaire. Zadig és a Babyloni királyleány ... 15.40
Ewers Heinz Hans. India és én ... 35.—	Nádas Sándor. Krisztina sorsa ... 20.—	Wallez Jenő. A párt asszonya ... 18.—
Erdős Renée. Az új sarj ... 35.—	Nagy Lajos. Fiatalemberek ... 18.—	— A zsákmány ... 4.—
— Az élet királynője ... 8.—	Nansen Péter. Julia naplója ... 20.—	— A malom ostroma ... 30.—
— Új dalok, Kleopátra ... 15.—	— Julia szerelme ... 20.—	— A pénz ... 30.—
Ezeregyéjszaka füzetekint ... 29.04	Nyári Andor. János kálváriája ... 18.—	— Összeomlás ... 40.—
Falu Tamás. Kűszöb ... 26.40	Omáre Khaijám. Rubaiját ... 16.—	— Igazság ... 40.—
Farrère Claude. Nyugoti bestiak ... 24.—	Pásztor Árpád. Kelemenék ... 16.80	— Patkányfogó ... 33.—
— Dax kisasszony ... 15.—	Páter Walter. A renaissance ... 30.—	— A Rougon-Maquart család története: I. kötet Rougonék szerencséje ... 33.—
Farkas Imre. Szent tavasz ... 4.50	Pekár Gyula. Magyar költők szerelmei ... 20.—	— II. kötet A kőncz ... 33.—
— Antal. Megnyílt a börtön ... 5.—	Peladan. A mindenható arany ... 24.—	— III. kötet Páris gyomra ... 39.60
— Paraszttragédiák ... 19.80	— Egy az egygyel ... 3.—	— Therese Raquin ... 5.—
Ferenczi Sári. Agneszka elment ... 9.24	Philippe Ch. L. Perdrix apó ... 12.—	— Olivier Bacaille halála ... 4.—
Fodor László. Fuvolás férfi ... 80.—	— Bűbü ... 3.—	
Földi Mihály. Szahara ... 9.68	Pierre Loti. Egy spahi története ... 24.—	
Füst Milán. Nevetők ... 18.—	Pierre Louys. Aphrodite ... 12.—	
Gáspárné D. Margit. Pesti dámák ... 18.—	Poe. Fecsegő szív ... 22.—	
— Pesti Dámák ... 36.—	Prevost M. Félstízek ... 6.60	
Gorkij. Egy élet regénye ... 15.—	Prosper Merimée. Carmen ... 7.—	
Gosztonyi A. Egy pesti fiu ... 15.—	Révész Béla. Új novellák ... 48.—	
Gyárfás Dezső. Orpheum ... 6.—	Riedl Frigyes. Arany János ... 7.—	
Hajnik Miklós. Mártuska Boldogsága ... 26.40	Ritook Emma. Sötét hónapok ... 11.—	
Harbou. Titok ... 26.—	Romain Rolland. Jean Christophe I. A Hajnal ... 14.—	
Harsányi Zolt. A féltékeny költő ... 12.—	Romain Rolland. II. A virradat ... 48.40	
Hearn L. Hindu legendák ... 22.—	— III. Az ifju ... 9.—	
Heller Frank. A nagyherceg pénzügyei ... 18.—	— IV. A lázadás ... 30.—	
	— Farkasok ... 4.—	

Megjelen minden hó 1, 10 és 20-án.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ... kor. 140.—

Félévre ... „ 70.—

Negyedévre ... „ 35.—

Egyes szám ára 5 korona.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

Főszerkesztő: KISS IÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal
BUDAPEST,
V., Országház-tér 16. szám

Telefonszám: 142—17.

Hirdetések
felvétele ugyanott

Budapest, június hó 20.

KRÓNIKA.

Zrinyi.

Június 17.

Ami minket, magyarokat és embereket, 1920-ban ehhez a XVII-ik századbeli, szertelen erejű és tehetségű magyar hőshöz ellenállhatatlanul vonz, az ennek az országnak mai európai helyzete s ennek a XVII-ik századbeli üstökösnek a komor, különös egyénisége.

Gonosz és két hétre-két hónapra előrelátó kezek feldarabolták Magyarország ezeréves testét. Európa vezetői kis és nagy koncok elosztásával vannak elfoglalva s kerülnek a nagy, az egyre égetőbb problémákat, a szociális kérdéseket, amelyek mindinkább előtérbe nyomulnak s bizonyos demokrata-abszolutisztikus megoldásokba hajtják, nyomják Európa politikáját. És ezalatt felcsap a fajfentartás; a nacionalizmus ősi lángja a megcsönkített, kirabolt nemzetekben, a kor átfogó, abszolutisztikus hajlamaival szemben ismét — akarata ellenére, a fajfentartás kényszerűségéből — szembe kerül a tragikus magyarság, az ő jogos és heves nacionalizmusával.

Mily azonos a XX. és XVII. századbeli Magyarország sorsa. Az ország nagy része akkor is megszállás alatt sorvad s a magyarság akkor is ki volt szolgáltatva egy világhatalom, a Habsburg-birodalom önkényének, rövidlátó politikájának. Az országot akkor is belső ellentétek marják, emésztik; a kor nagy problémáiról mesterkedő és szűkeblű kezek — a püspök-császár s az egyház — elterelik a figyelmet s kis koncokra, apró érdekerekre: a protestantizmus és katolicizmus harcára irányítják; akkor is előtérbe nyomulnak s kihasználják a helyzetet a féltéhségek, a stréberek, a megalkuvók és haszonlesők, akik félrelökik a vezetés polcáról a hivatott erőt s önmagukat ültetik belé.

Hivatott erő akkor az egész magyar földön egy volt, egyetlenegy: Zrinyi Miklós.

A Montecuccolik mellett ő a századának legnagyobb hadvezére. Korának legnagyobb magyar államférfia. A legnagyobb magyar hadtudományi író. A legjobb magyar hősi éposz költője. S korá-

nak magyarsága nem követte, a Habsburg-császár nem bízott meg benne s leggyűlöltebb ellenfelével, a törökkel végzetes csatán nem került szembe. A nagy hadvezér kis rajtaütésekkel, apró kalandos esetepatékkal narkótizálja végtelen erejét; a nagy államférfi kénytelen beérni a horvát bánsággal s nem is jelölik a nádori székre, amelyből pedig végzetes csapásra egyesíthette volna nemzeti erejét a török ellen; a nagy hadtudományi író nem kap hadsereget tervei kivitelére, mert a császári háznak egy szonettfabrikátor Montecuccoli úr a bizalmasa; s a nagy epikus alkotása gyertyafény pislogása a jezsuitás Gyöngyösi urambátyám tündöklő dicsősége mellett.

Ez magyar tragédia, ez együtt a magyar tragédia. Mert volt és nyilván van más magyar hadvezér is, kinek torkába fullatsztják a döntő szót, más sztratégia is, ki bábjátékot kezdhet a terveivel; más államférfi is, kit elgáncsol az aulikus udvaroncok és népkegyencek hajlékony ügyessége; más Kemény Zsigmond is, kinek nagy, zrinyies tehetségét nem méltányolja a kor s tán az utókor sem. De mindez együtt: a tragikus hadvezér, a tragikus államférfi, a tragikus kültő együtt, egy személyben, egy „szirénában“, ez a magyar tragédia, ez gróf Zrinyi Miklós.

Annyi század múltán most ismét feléje fordul a magyarság. S nemcsak a tragédiát, az ember s a maga tragédiáját látja benne, hanem az életet, a nagy ember s ennen vérenek hallhatatlan, háborgó életét. Nagy talentuma mellett hallatlan erő és szenvedély lobogott ebben a különös egyéniségben. Ez a komor renaissance-alak kiszakította magát korából, kora felfogásából, minden viszonylatából és irányából, s minden követ, minden élő és holtat megmozgatott a maga formájának kifutására, céljai megvalósítására, ereje megmutatására. Nagy tettekre, dicsőségre vágyott, olyanra, mely: „Nem fél kaszájától, nem sebes szárnyától, üdő rajta elolvad: Az tündöklő hírnév, mely dicsőségre rév, Az mindenkor megmarad“; — nagy, emésztő munkára vágyott, olyan munkára, melyről ő is, az egész világ is elmondhassa: „Véghez vittem immár nagy hírű munkámat, Melyet irigy üdő, sem tűz el nem bonthat, Sem az ég haragja, sem vas el nem ronthat“. Csak rövid ideig habozott munkája tárgyának a megválasztásában. Csak múló pillana-

tokra gondolt a condottierik, a Sforzák és Malatesták dicsőségére, a Colleoni velencei hatalmára. De csakhamar rájött, hogy szenvedélyes tettvágyának egyetlen méltó tárgya van: a magyarság üdvét, régi dicsőségét kiverkedni a sorstól, a komisz, bitang sorstól. Ettől kezdve minden vércseppre összeolvadt a magyarság üdvével és pusztulásával. S ez a találkozás méltó volt mindkettőjükhöz, az emberhez is, a néphez is, sőt a harmadikhoz is: a feladat mérhetetlen nagyságához is. De „mit érne az arany, ha a tűzben füstté lenne, mire való volna a kormányos, ha csak jó időben tudna hajókázni”? Minden földi hatalommal, minden pokollal és éggel szövetkezett tervei megvalósítására: kiűzni a törököt s megteremteni a magyar nemzeti életet és dicsőséget. Elbukott. Félrelökte az európai s benne a lassan ébredő magyar élet s megölte a sors vadkana.

E tragikus esztendőben a magyarság nem a tragikus hőst, nem a magyar tragédiát látja benne, hanem az életet, mely minden poklokra át élni akar és jogait követeli. Ma megint ki kell űzni a törököt s megint ki kell harcolni a sorstól a nemzeti dicsőséget. A magyarság ma megint kiszakadt a korából; ma újra csak akkor tud belevegyülni az európai kultúra szimfóniájába, ha előbb kiverkedte az életjogait. Hol van ebben a tragikus helyzetben a nagy férfi, aki nagy tettekre vágyik, melyeket „irigy üdö el nem bonthat”, a férfi, kinek tettvágya összesik a nép céljaival? Szüljük őt életre vágyainkkal az idő sötét méhéből s ne gáncsoljuk el útján, melyen minden poklot és eget meg kell mozgatnia.

X.

Sirató.

A régi napok mind elhagytak,
új nap: új fájás jött helyettük
s nem tudjuk, a jót hová tettük.

A régi napok mindent elvittek
s mi dobtuk utánuk pazarlón,
most némán ülünk pusztá tarlón.

A régi napok rossz utóda,
a ma elszívja minden vérünk
s hogy megkínlódunk érte: bérünk.

A régi napok: szép, jó álom,
melyből éhes, irigy horda
taszított ébren-nyomorba.

A régi napok már nem jönnek
és lelkünkben a múlt álma
elmúló-halk, olyan, mintha
végtelen mély messzeségből
egy fáradt hang, tán az égből,
félve felénk kiabálna.

Körmendi Ferenc.

A Bakonyban bujdosó királyfi.

Irta: SOMLAY KAROLY.

Venyigéztek a hegyoldalon. Gödröltek, ültettek és nyestek, a szellő pedig cirógatta a mandulafák rügybimbós ágait, mikor Demetriusz Jóba az útszéli keresztfa alá ült pihenni.

Kopott bársonyvámszot viselt, mint a heidelbergi bajor burza diákjai. Sörényes fején kakastollas barétum volt, az oldalán pedig bivalybőrtokba dugott hosszú kard lógott.

A manó tudja, hogy hol és merre csavargott Jóba Demeter és hogy honnét érkezett a régi püspöki város alá, mikor fáradtan ledobta magát a keresztfa tövébe pihenni.

Demeter tudniillik mindig úton volt. Egyik faluból a másikba; egyik vármegyéből a másikba; egyik országból a másikba; de mindig úton volt, mert az apja testamentumban reáhagyta az egész világot, vagyis az egész világ országútjait.

Vándorolt és csak vándorolt, mint némely madarak. Megfordult Jénában, Utrechtben, Wittenbergában és egyéb városokban is, ahol universztások voltak és mindenütt belekóstolt a tudományokba, mint az egyszeri kutya a Nilus vizébe, de sehol se maradt huzamosabb ideig, csak néhány hétig.

— Voltam én már a cethal gyomrában is, de elédig sehol nem leltem meg a tündérszép Katerinát, hát búcsút mondtam a hegyesfedelű házikóknak, amelyekben keskeny falépcsők vezetnek a verandás emeletekre, de ónkarikás ablakcsúcsaik örökké zárva vannak. Egyikből sem kacintott felém a bájos Katerinácska. — szokta mondani, mikor valamelyik csapszékből leült beszélgetni a polgárokkal.

— Katerina? Ki légyen voltaképen az a bizonyos nő? — kérdezte tőle Lepotyik mester, a rézmetsző, mikor a püspöki városkában, a Kétrózsa vendégfogadóban találkozott egymással a koldusdiák és a mester.

— Hogy ki légyen ez a bizonyos Katerina? Azt voltaképen még magam sem tudom. Ne legyen kövér, de sovány se. Tizenhat évesnél ifjabb, de hetvennél vénebb se legyen, az angyalát! És okvetlen Katerinának hívassék, — felelte Demeter.

— No, ördöge van kelmednek, mert itt a mi városunkban rátalálhat a Katókára. Az idén, Gyülmöcsoltkor lépett a tizenhétbe és olyan színe van a hajának, mint a holló szárnyának.

— Hol lakik a nőcske?

— Hohó! Lassan a csülökkel, atyafi! Ingyen a Krisztus koporsóját sem őrzik. Mit fizet, ha elárulom a titkot?

— Én eleddig ugyan mindenütt csak felírásra vacsoráltam és ebédeltem a vendégfogadóban és a csapszékekben és mindenünnét csak hopp-hírével mondék vala búcsút, de adnék kelmednek egy mérő színbúzat és egy veder bort, ha megmondaná, hogy hol lelem a szép Katerinát.

— Áll az alku, — csapott a koldusdiák tenyerébe a rézmetsző és elvezette őt a Duna partjára egy ragyás házikóba.

Az eső ugyan jól megcsapkodta őket, de nem bánták, mert a konyhában lángok lobogtak a szabadkémény alatt a tűzhelyen és a kemencében hájaspogácsát süttött a tündöklő szép Katóka, a rezesorrú bocskorvágó leánya.

Égy-kettőre betessékelték őket a szobába, miközben kisült a tepsi pogácsa is.

Katóka meggyújtotta a gerendáról drótkampón csüngő faggyú mécset, azután szóból szó lett. Beszélgettek.

— Bizony sok van már a rovásfámon, de most megnősülök és becsületes ember leszek, — mondta éjfélkor Jóba Demeter és ölébe vonta a leányzót.

— És tud-e kelmed bocskört metszeni? — kérdezte Katóka, miközben ráhumorodott melegen a vándordiak vállára.

— Próbálni ugyan eleddig nem próbáltam ezt a nemes mesterséget, de azért azt hiszem, hogy tudvást tudnék a bocskorvágáshoz is, — felelte Demeter.

— Mit tanult hát eddigelé az úr, ha még bocskor' vágni sem tud? — kíváncsiskodott Katóka, miközben szépen símogatta Jóba Demeter selymes szakállocskáját.

— Eddigelé a Pentateuchoszt forgattam és az apostolok irományait. De mert láttam, hogy Witembergában egy alkalonimal foghagymás kolbászsal koszorúzták meg a diákok Aristoteles fejét: sutba löktem Mojzes Ötkönyvét. Mondok, inkább mesterségre szánom magamat, de nem kinlódnom tovább a borjúbőrbe kötött, félmázsás könyvekkel. Karimás kalapot és kék dőkát veszek magamra, kifenem a bajuszomat és te leszel a feleségem, isteni Katerina.

— És pénze vagyon-e kelmednek, hogy székülő mester lehessen a céhben?

— Pénzem? De bizony fenékgig üres a tarisznyám!

— Akkor csak menjen kend a pokolba! — így a hollóhajú Katóka kidobta az ágrulszakadt legényt az utcára.

— Nem tudott hozzám melegedni a kis cudar.. Elhibáztam a számvetést, mert nálam vala ugyan a számoló kréta, de ő nála meg a spongia vala, — dörmogte Demeter és kiment a városhól.

Éjszaka volt. Vaksötét és híves éjszaka volt, hát bebújt egy szalmakazalba aludni.

Mikor másnap fölébredt, már magasan járt a pacsirta és piros pillék röpködtek a szikrázó levegőben.

Jóba Demeter éhes volt. A szűrtarisznyában még lötyikölt egy darabka avas szalonna és egy harmadka cipó.

— Megsütlek, — vigyorgott a csavargó a szalonnára, aztán föltűzte a bikkfanyársra és tüzet gyújtott alája.

Hólyagos zsírkönnyeket sírt a szalonna a parázson a cipóra, de fáin ebéd lett belőle, amelynek utánna Demétriusz szépen kivetette hasát a verőfénynek, majd mikor ézt is elunta, elővette bársonyköpenyéből a sakkot és sakkozni kezdett.

— Mit mívelsz, te bolond? — kérdezi tőle egy mély baritonhang, mikor már egy óráig sakkozott.

A nagypréposté volt a bariton. A délelőtti higiénikus sétáját sétálta a méltóságos úr. Minden dél előtt a cselőtei erdőbe szokott kísétálni, hogy a friss levegőben étvágyra kapjon.

Vastag aranyláncon briliáns kereszt lógott a potrohán és egy drágakövekkel megrakott pecsétgyűrű csillogott a mutatoujján.

— Mit mívelsz, te bolond? — kérdezi ismét az istenfélő főpap.

— Sakkozok, — morgott bosszúsan Jóba Demeter.

— Egymagad sakkozol?

— Dehogy. Kettesben sakkozunk.

— Kivel? Én nem látok itt senkit.

— Kivel sakkozok? Az Úristennel... Ejnye az angyalát. Elvesztettem a játékot... Megmattolt az Öreg... Egy ezüst huszast nyert tőlem az Öreg... Éppen jókor jöttél kegyes atyám, mert te földi sáfárja levén az Öregnek, majd átveszed tőlem az ezüst huszast.

— Átveszem, — mondta nevetve az istenfélő egyházfejedelem és magára hagyta bajával a bolondot.

Egy órácska sem tölt még el, mikor a nagyprépost sétájáról visszajövet, ismét találkozik Jóba Demeterrel.

— Még mindig sakkozol, te bolond? — kérdezi kacagva.

— Még mindig. Most már száz aranyba megy a játék... Hoppla, most én nyertem!... Éppen jókor jöttél papom, te vagy a pártnerem földi helytartója, te majd leszel szíves helyette megfizetni a száz aranyat.

— Bolond vagy, amice! Sült bolond vagy... Amivel az Isten tartozik neked, azt ő majd megfizeti a saját jószántából is.

— Nem úgy verik ám a cigányt, papocskám!

— Hanem?

— Ha az imént zsebrevágtad a nyereséget, az ezüst huszast, akkor most kutyakötelességed a veszteséget is legubáznai, amit ha cselekedni nem akarnál, itt támaszkodik a bokor mellett a somfanyelű gerezesbuzogányom, az ebadta!

Öméltósága belátta, hogy a bolondból az örök igazság kerszál ki, hát tüstént levette nyakáról a láncos kereszttet, lehúzta ujjáról a drágaköves gyűrűt és a bolondnak adta.

— Ez ugyan alighanem rablás, ez ugyan alighanem útonállás, barátom, — morogta a nagyprépost, — de a pokolba is visznek miatta.

— Hadd vigyenek! — felelte Demétriusz. — Most már gazdag vagyok. A gazdagoknak a pokolban is jobban men a dolguk, mint a szegényeknek, mert a gazdagokat olajban sütik az ördögök a pokolban, a szegényeket pedig csak a saját zsirjukban, — felelte a fölgazdagodott csavargó.

Az aranykeresztet és a gyűrűt tüstént eladta egy görög kalmárnak, aztán fogadott egy bőrékhós szekeret és odaállított a Katerinák udvarára.

— Csiperkedjünk csak ízibe a szekéderékba galambom! Száz körmöci lötyiköl a tarisznyámban, — sürgette Walter von der Vogelweide, akárom mondani Jóba Demeter az indulást.

Kató bekukucskálván a szűrtarisznyába, egy hosszú csókot cuppantott az aranyos legény bajusza alá, aztán még nagykendőt sem terített a vállára, hanem a kartonszoknyácskáját félkarimában a fejére borította és odakuporodott a legény mellé a szénaülésre.

— Budára, a Rácvárosba, mert ott igen alkalmas ürmöst mérnek a rácok, — parancsolta Jóba Demeter a fuvarosnak és szorosan magához ölelte az isteni Katerinát.

Az ég kebeléből ekkor egy kígyótestű villám csattant ki, azután beborult és zuhogott a zápor.

Egyik villám a másik után. Egyik dörgés a másik után. Még a Naszállhegy is belerezgett a dörgésekbe.

— Na, ez a fickó alighanem garabonciás... A macska bánja, ha az is... Az a fő, hogy bent van a

tarisznyában a körmöci... Majd vesz nekem se-lyemruhácskát és gyémántsattos cippellőt, — gon-dolta magában Katóka és a kalandor bársonyköpe-nyege alá bújt, mert szörnyen morgolódtak az ég megnyílt kárpitján a kormos fellegek.

Mire Budavár alá ért az ékhós szekér, már ismét kék volt az ég. Ezer meg ezer sugarakat löveltek a tornyok aranyos keresztjei és Katerinácska boldo-gan ugrott le a szekérről, mikor megálltak a Hét-választófejedelemezhez titulált vendégfogadó kapu-boltja alatt.

Egy szakállas férfi üldögélt nagybúsan a sön-tésben. Kopott posztógúnya volt rajta és mikor egyet-egyet lépett: eszímája szuszogva fújta a hám-lott talp alól a port.

Később elárulta, hogy a terebesi paulinus ko-lostorból szökött meg és prédikátor akar lenni egy bakonyi faluban.

A szökött páter egy levánteitallérért és egy pint kadarkáért tüstént összeadta Katerinát a pár-jával és a két galambocska számára szobát nyitot-tak a vendégfogadóban.

Éjfél volt, mikor Jóba Demeter kinyitotta az ablakot. Az asszonyka rövid lélegzetekkel pihegett az ágyon. Szép álmait lehetnek... A hold éppen a Gellérthegy tetején állt és narancsszínű fényt su-gárzott a Dunára.

Hideg volt a tavaszi éjszaka. A bíbicek bezzeg cserélgettek lábaikat a lágymányosi pocsógók sze-gélyén.

Demetriusz sokáig nézte a budai hegyeket. Sóhajtott. Vállára terítette a bársonygallért, fejébe nyomta a kakastollas barétumot, aztán halkán ki-surrant az ajtón és uccu az országútnak...

Katerinát, aranyat, mindent otthagytott az or-szágutakért, a szalmakazlakért és az erdei csapszé-kekért, ahol szegénylegények regölnek a Bakony-ban bujdosó boldogtalan királyfirol.

TOLL ÉS TÓR.

AGRÁRPOLITIKA, kár külön hang-súlyozni és kiélezni olyan érdekeket, me-lyek alkalmasak voltak és lehettek poli-tikai zászlóbontásra, kortesszólamokra, társadalmi osztályok különválasztására, harci riadóra és parlamenti csetepatéokra, valaha a boldogabb korszakban, mikor répek és világok helyett csak jelszavak ütköztek össze. Most nincs külön agrár- és nincs külön merkantil- és nincs külön ipari politika. Mindnyájan agrárok vagyunk: a föld az éltető elemünk! Nemcsak azért, mert táp-lálkozunk belőle, hanem azért, mert hazai föld, meg-szentelt rög, amelyet kihúztak a lábaink alól. Azaz még csak húzzák, huzogatják, de a föld lelke nem hagyja magát, felsír és ellentáll. Nincs szerb disz-nóról és nincs beviteli vámról szó. Nincs gazdaérdek és nincs kereskedőérdek. Földbirtokpolitika lehet, de csak egy: megtartani; megtartani! Ki nem engedni, át nem engedni! Szeretni és ragaszkodni hozzá! Mert a föld anyánk, testvérünk, dajkánk, emlékünktől és jövődönktől. Mezőgazdaság, merkanti-lizált mezőgazdaság, termelés, hasznosítás, intenzív gazdálkodás: természetes, hogy belefúrjuk magun-kat a földbe, melynek minden kavicsa és kalásza drága nekünk. De mindnyájunknak egyformán.

Mert földművelők, gazdák, kereskedők, hivatalno-kok, írók, művészek, lateinerek: mind-mind agrá-rok vagyunk! Nem politikából, de meggyőződésből. Agrárpolitikánk, ha már a politika soha ki nem kapcsolható életünkben, a magyar föld szeretete! Mindnyájan földbirtokosok vagyunk, kisbirtoko-sok, de szorgalommal, kitartással, összetartással még megszerezhetjük a hiányzó parcellákat, ame-lyekből kisemmiztek a világ uzsorásai. Akkor agrár-politizálhatunk megint, van időnk a civódásra, ha a föld békéjét megtaláltuk.

ÉHSÉGBLOKADOT AKARNAK Magyar-ország ellen. Kik? Nem tudjuk. A nemzet-közi szakszervezeti tanács. Ugy mondják. A „vitéz” bécsi kommunisták nem mondják. Amsterdam beszél. Bécs hallgat, Tehát Amsterdam csöndes és Bécs kiabál. Torka-szakadtából, hogy ne hallják, hogy Bécsben Pest kiabál. A vörös, a véres. Egy kis bojkott kell nekik, egy kis blokád. No persze, most nincsenek itt! Mert mikor itt voltak, akkor maguk blokáltak. Gerstlire szorítottak bennünket és kondenzált levegőre. Ők akkor is jól éltek, most is. Hát kikoplaltatnak bennünket. Jól van. Allunk elébe. Ha muszáj! Abban a reményben, hogy ettől a koplalástól nekik fog felkopni az álluk!

AVENI RUSZTEM 27 ÉVES DIÁK, tanító-képzőintézeti növendék, két golyóval leterítette Esszád pasát. Az albán szabadságharc egy fejezete ismét lezárult, hogy kezdődjék az új fejezet. Hányadik vajjon Albániai Wied Vilmos óta, csak a jó Isten tudná megmondani? Egyelőre nincs tiszta képünk az ügyről. Mit akart Aveni és mit óhajtott Esszád? Albán szabadságot, olasz felszabadulást, jugoszláv rabszolgá-ságot? Az albán probléma úgy összekomplikálódott, jobban mondva úgy összekompromittálódott, hogy ember és politikus legyen a talpán, aki a szövvényekből a kiutat megtalálja! Amerika az amerikaiaké. A Monroe-doktrina megfelelő átvite-lével: Albánia az albánoké! Nem az olaszoké, akik most vonulnak vissza Valonából és Antiváriból. De hát akkor a szerbeké sem, akiket dalmátoknak vagy jugoszlávoknak hívnak vagy mi az isten csodájának? Esszád, az albán hazafi nem Albániának akarta Albániát és Aveni Rusztem albán hazafi ugyancsak nem Albániának! Mert Albániának, mint önálló államnak, a legújabb szisztéma szerint, nincs létjogo-sultsága. Önálló csak az lehet, aki nem tud önálló lenni. De aki a saját lábán is megállhat, minek annak az önállóság? Nélkülözheti. Miért ölt Aveni és miért halt meg Esszád? A törvényszéki tárgyalás valóban nem fogja kideríteni. Pedig Albánia szempontjából fontos volna, hogy világosság derüljön az ügyre. Vagy mégis Aveninek volt igaza, hogy Albániának nem a világosság az érdeke, csupán csak az, hogy sötétség boruljon Esszád pasára?

Aki fél a haláltól, az az életét veszítette el.

Remény a szerencsétlenek mindennapi kenyeré.

Milyen is ez az élet? Az örömmel csak röpke pilla-natai vannak benne, az örömmel pedig napjai, évei, életei.

Krisztus nem azért jött, mert várták a Messiást.

Gömről Jenő.

Ifj. Wlassics Gyula.

Két állás van Magyarországon, amely leghamarább felőrli, lejárhatja a maga emberét: egyik a miniszterelnökség, másik az állami színházak kormánybiztossága. De miniszterelnöknek lenni, talán e tekintetben még kegyelmesebb, mint színházi kormánybiztosnak. Az avatatlannak, a színház falain kívül állóknak távoli sejtelmük sincs: az erkölcsi és anyagi érdekek, a *szívek* és *zsebek*, a talentumok és antitalentumok mennyi méltányosan jogos és vakmerően jogtalan igényeinek szövevénye az, amibe a két színház vezetője belebonyolódik! Így volt ez még a régi jó, normális világban is, hát még most, amikor az idők járása a művészet, illetőleg a művészek felett is úgy megnehezedett... Hogy a fiatal Wlassics báró mégis vállalta ezt a tövises feladatot, ahhoz a magyar színpadnak igazán rajongó, fanatikus szeretete szükséges, a hozzáértő komoly, munkás szakember nyugodt öntudatával és hitével egyetemben. Nem ujone ezen a téren: évek hosszú sora óta foglalkozott a magyar színjátszás ügyebajaival, mint a vidéki színészet országos felügyelője, a kultuszminisztériumban a színházi ügyek vezetője. Évek óta dolgozik színészekkel, — mégsem veszítette el a népszerűségét a színészek körében — mi lehet ennek a ritka tűneménynek a titka? Az a rendkívüli előzékenység, az a meleg szívesség, ami Wlassics báró egyéniségét annyira jellemzi? Ez arra kevés. De talán eltaláljuk, ha azt mondjuk, hogy tekintélyét és népszerűségét egy dolog őrizte meg maiglan érintetlen épségben: az ő teljes tökéletes *desinteresse-mentje*. Az érdekek kusza birodalmában ő teljesen érdektelenül áll, — jobban mondva: csak egyetlen érdek vezeti, hogy a magyar művészet ügyének a legjobb tehetségével hasznára váljék. És ez érdek szolgálatában ő, a legkedvesebb, legelőzékenyebb ember, bizonyára vasenergiát is tud majd állítani új hivatalában. S amennyire *kéz a kézben* fog dolgozni azokkal, akikről belátja, hogy vele együtt e nagy és nemes cél elérésére törnek: éppen úgy rá tud majd ütni azokra a tenyerekre, amelyek a legkisebb szolgálatért is minduntalan telhetetlenül nyúlnak a kassza felé. Wlassics Gyula, a *hivatalnok*, a művészet szeretetét, a hivatásért való lelkesedést hozza magával új állásába, a legkevesebb, hogy ugyanezt elvárja — a *művészek*től is.

KRÓNKA II.

Amerikai képek.

Junius 17.

Hónapok óta nem írtam magyarul. De azért a magányban mégis csak a magyar nyelven felépített gondolatokkal bástyáztam körül magam az étellel szemben. S a rövid, sűrített angol mondatok, amelyekkel nappal színamerikaiakkal igyekszem megértetni, hogy a bevándorlók milliói miért csatlódtak, csendes elzárkózottságomban idegenszerűek. A kenyérkeresettel járó gondokat egyszerűen lehet megindokolni józan, szürke egzisztenciális érvekkel; de ugyancsak ezeket az érveket könnyen lehet megsemmisíteni magukat magyar

szavakkal könnyítő gondolatokkal, érzésekkel. A nappali létem nagyképű szociológia; hangos és követelődző; figyelmet keltő és otthonot biztosító; látszólag nyugodt és megelégedett. A létem a magányban szerény, alázatos poézis; csendes és titkolódzó; hangtalan zokogás és riadozás az otthontól; nyugtalan és elégedetlen. Ami az életemből észrevehető, az demokratikus handabandázás; amit ezer és egy fátyol takar el, az arisztokratikus érzékenység. Baudelaire jut eszembe sokszor, aki a párisi forradalmi tülekedések idején „tesvéreinek” szólította a barrikádokat zúzó-törő proletárokat, de azért mégis csak a felhők voltak a tesvérei... les nuages... la bas...

Esztendőkön át új magyar gondolat nem keresett fel tengerentúlról. Új magyar könyv nem került kezembe. A Marson nem lettem volna távolabb attól, ami magyar nyelven új érték. Néha, a reminiscenciák kedves, balga vágyától hajtva, úgyze, Vas Gerebenhez fordultam, vagy Jókaihoz, vagy Mikszáthoz az itteni városi könyvtárban, kizárólag azért, hogy az elgyengült és elfakult magyar emlékeket, kamaszkori ideálokat szembeállítsam a felszedett régi amerikai irodalmi gyöngyökkel. Tessék elképzelni Washington Irvinget, a „Knickerbocker” megteremtőjét Vas Gereben társaságában; Bret Harteot Jókaival egy helyben; Mark Twaint Mikszáth Kálmánnal. Komplikált örömmel minősítettem azt az érzést, hogy tudatosan konzervatív írónál kerestem menedéket. Egyszerű feladatnak látszott, hogy freudi alapon megtaláljam az öröm kulesát.

Öröm. Még furesább szó, mint távolság. Csak szomorú képzeteket ébreszt bennem. Az öröm, ami másoké, sohasem az enyém, viszont annak az örömnél, amely az enyém, sohasem tudok örülni. Dekadencia ez, őszinte, nyílt, szemérmetlen, vagy pedig pusztán a lélek póza? Nem tudom. Annyit azonban tudok, hogy a szomorúság, az emberiség siralmas léte feletti bánkódásom, nem program-szerű, hanem a lelkem mélyéből fakad. És hogy ezt a szomorúságot elviselhessem, mankó kell. Drága, törekeny, de mégis az: az irodalom. Az amerikai létem a maga szertelen megnyilvánulásaival tűrhetetlen, elviselhetetlen lett volna az irodalmi mankó nélkül. Ha csak rólam volna szó, nem írnám le ezeket a sorokat. De tudom, hogy itt megszólaltattam azoknak az európai intellektuelleknek a lelkét, akik, bármilyen oknál fogva is, amerikai légkörben igyekeztek elhelyezkedni. Amerika nem azért idegen, mert zajos, lármás, mert érdekes, szokatlan és kelletlen kaleidoszkópja a legtökéletesebb önzéssé fejlődött emberi indulatoknak, hanem mert nem születünk itten, mert nem nevelkedtünk itten. Az amerikai puritanizmusnak, ha formailag eltérő is, de tartalmilag azonos pendantsját megtaláljuk az európai országokban; de az amerikaiak a koncepciója az irodalomról, a művészetéről, az élet édes

mérgeiről, az agy ópiumáról és kokainjáról, mindarról, aminek a dervisei azok, akiknek a vágyait és álmait nem lehet matematikai tételben kifejezni és tudományos alapon megoldani, homlokegyenest ellenkezik a benső lelkiéletet élő európai bevándoroltak tradícióival.

Arva, elhagyott virágszál az irodalom az iparnak és kereskedelemnek e tökéletes imperiumában. Ennek ellenére mégis él. Mégis van illata. Mégis vannak szinamerikaiak, akik a lelkhöz tűzik ezt a virágot. Megbecsülik, mert kevesen becsülik. Szeretik, mert kevesen vannak, akik szeretetreméltónak tartják. S hogy senki le ne téphesse a lelkhöz, hajlandók megszenvedni érte, kálváriát járni érte nélkülözéssel, nyomorúsággal, magánnyal. A meg nem alkuvásuk tiszteletreméltó. Szenvednek krisztusi türelemmel és elnézők krisztusi megértéssel. A hitük, hogy az irodalmat és művészetet csakis becsületes eszközökkel szabad szolgálni, vagy sehogy. A vigaszuk, hogy még inkább úttörők, mint azok az elődeik voltak, akiknek az indiánokkal és a természet kiszámíthatatlan szeszélyeivel kellett megküzdeniök. Walt Whitman és Edgar Allan Poe elszigetelt sorsával vigasztalódnak. Azzal az álmodozással gondolnak Európára, mint ahogy sokan a rómaiak közül a régi Athénre gondoltak. Ha módját ejthetik, áthajóznak Párisba s visszaérkezve, az egyetlen mákonyuk az, hogy látták Párist. A latin kultúra irodalmi és művészeti értékeit kevesebb hozzáértéssel, de ugyanazzal a szentekre és mártírokra emlékeztető meggyőződéssel szívják magukba, mint ahogy azt az utóbbi évtizedekben az angolok közül George Moore és Arthur Symonds tették. A filozófiájuk s a művészeti és irodalmi ízlésük és felfogásuk határozatlan, ingadozó, kereső, tülekedése a naivságnak, a tehetségnek és a tudásnak, de a céljukban határozottak s ez az, hogy ebben a száz milliós országban kötelességük kiverekedni az irodalmi és művészeti kultúrának a neki járó helyet.

Azt akarják, hogy a művészet és irodalom egy színvonalu legyen Amerika egyéb irányú fejlődésével. Az amerikai trösztök szétvetik árnyékukat szerte az országban. A legegyszerűbb gyári munkástól végig Morganig mindenkinék számolnia kell velük. Céljuk, hogy az amerikai nép ne hajtsa meg a fejét pusztán a trösztök kézzelfogható, kegyetlenül impozáns nagysága előtt, hanem az amerikai irodalmi és művészeti értékek tartalmi nagysága előtt is. Írók és művészek, akik energiában, céltudatosságban versenyezni akarnak azokkal, akik csupán gazdasági haszonra dolgoznak. A tudat, hogy élénk, lázas versenyt követelő országban akarnak figyelmet kelteni maguk és alkotásaik iránt, megacélozza szívósságukat. Lelkesek, mint a magyar megújulás idején a Kisfaludyak és Kazinczyak voltak, de a lelkesedésük modern, dinamikus, legalább is annyi energiaátomot ér-

tékesítő és érvényesítő, mint amennyit a nagy acéltelepeké az alkalmazott munkások számában. A köztük és a Billy Sunday és egyéb amerikai hitet és prohibíciót prédikáló apostolokat követő közönség közötti távolságot azzal igyekeznek megrovidíteni, hogy a hirdetés eszközéhez nyúlnak s formában vajmi gyakran nem térnek el azoktól az irodalomtól és művészettől messze eső honfitársaiktól, akik például vértisztítót vagy tyúkszemirtót akarnak az amerikai közönség nyakába sózni.

A zajukat már kezdik hallani. A publikum már kezdi lesni őket. Már akadnak presbiterianus lelkiismeretű amerikaiak, akik eltűrik a könyvtárukban a legkiválóbb élő amerikai regényíró, Theodore Dreiser realiztikus műveit vagy Sherwood Anderson realiztikus tárgyú, hamisítatlanul amerikai, de romantikusan tárgyalt novelláit. Egyelőre még csodaszámba megy, de azért már figyelmet ébresztő jelenség az a körülmény, hogy a legelvontabb amerikai költő, Amy Lowell szavakkal gazdálkodó, retorikától irtózó, japán hatás alatt szublimálódott verseit, amelyekben a szerelemnek néha érzéki kötőse van, megveszik tanítónők is. Ugyancsak érdekes szimptoma az is, hogy Edgar Lee Masters, a kiváló csikágói költő nyílt, őszinte hangú, a provinciális előítéleteket költői geniussal ostromozó költeményeit az amerikai akadémikusok nem tették indexre. Egyik legnépszerűbb verse például a „Christian statesman“, találó persziflázza Bryan-nak, a többszörös elnökjelöltnek s a prohibíció apostolának. Menckennek, a nagyképzetségű essay-írónak kezdik megbocsátani azt, hogy egyetemi tanulmányainak egy részét Heidelbergben végezte s hogy még most is szereti a sört. Legalább is két tucat nevet lehetne felsorolni az írók és művészek közül, értékes, becsületes irodalmi és művészeti álláspontot kifejező neveket s akkor sem lenne tökéletes a lista. Az ország túlságosan egészséges, fejlődő, rohamosan előrehaladó, túlságosan gazdag, jóllakott, dogmatikus, a külsőségekben túlságosan egyvágásu, egyjelleű, uniformizált, az ellenmondásaiban túlságosan kiélezett, szélsőséges, gyermekes s az azokat megoldani készülő eszközökben túlságosan tájékozatlan, bizonytalan, tapogatózó, semhogy nélkülözhesse a lelki egyensúlyt megteremtő subtilis irodalmat.

Milyen nehéz feladat az emberi lelkek, a különböző tömegek kráterjében nyugodtan, simán, alaposan magyarul gondolkodni. Idegen képzeteket belegyömöszölni a magyar nyelv sajátos köntősebe. Idegen benyomásokat megszólaltatni magyar nyelven. Vigyázni a különleges magyar érzés szepültségére. Megérteni Amerikát, anélkül, hogy az a magyarságunk rovására menne. Megszerettetni Amerikával azt, ami értékes bennünk, mint magyarban. Ugyelni arra, hogy ebben az izzó kráterben ne perzselődjék meg az, ami esetleg lánggra lobbanthatja egész lényünket, megsemmisítheti telje-

sen a magyar voltunkat. Az asszimilálódás néha he-
teken keresztül észrevétlenül megy végbe. Egy-
szerre megszólal a lelkiismeret s az a jó tulajdon-
sága, hogy mindig magyarul szólal meg. Bennem
például Adyn, Babitson, Juhász, Kosztolányin
keresztül szólalt meg a magyar lelkiismeret. S raj-
tuk keresztül, akik a magyar nyelv édes fegyveré-
vel szolgálják a Duna-Tisza mentén a kultúrát,
visszatértem oda, ahonnan esztendőkké azelőtt
elindultam.

De jó dolog, de fenséges dolog, hogy magyar
nyelven íródtak olyan versek, amelyek a háború
előtti generációt megfogják még akkor is, ha Ame-
rikába szakadt. Nevetni tudok már amerikai módra,
de sírni csak magyarul. Az emberi könnyeimre,
emberi szomorúságomra a vigaszt igazán csak ma-
gyar jajjokban tudom megtalálni.

Cleveland. O. 1920. április végén.

Reményi József.

A csodalámpás.

Olyan rozsdás volt és olyan kopott,
Hogy semmitmondón és mindennapin
Karján lógatva vitte Aladin
A lámpást, melyet a mélyből lopott.

Rossz vasportéka volt és semmi más
S mégis, az első gyöngéd érintésre
Pirosan gyúlt ki lángja; és kevésre
Rá megjelent a Csoda-Óriás.

En is várok, mint szürke, ócska lámpa,
Aladin kék, aki rántalálna
És nincs szívemben láng, dalomon áldás.

De lesz ez még másképen; jobban, szebben,
Égek én majd még Aladin kezében,
Lesz még belőlem egyszer csodalámpás.

Zsuzsanna Mária.

Ó, drága asszonyom . . .

Ó, drága asszonyom, finom kezéd
Emlékét burkolom ez árva arcra,
Hogy undorodó szemem betakarja
És leszorítsa rémült könnyemet.

Ni, hangod a fülemben csöngetett —
S kirebben a rút szók denevér-rajja,
Szabad fülem az ércsicsérgést hallja,
Erdőn vagyok s lélegzeni merek.

Ne menj el innen, szemem csókolója:
Igy messze zúg a fürtelem folyója
S tompán veri vizét a yak malom.

Add tiszta tested áldott álmódásra:
Szegény fejem magát öledbe ássa,
S rád kulecsolódik könyörgő karom.

Havas Géza.

Sasok szálltak a Capitoliumra.

— Regényes elbeszélés. —

Írta: HANGAY SANDOR.

I.

A gladiátorok öltözőjében már csak Markus
volt. Meztelen izmain barnán csillogott az olaj.
Sisakja fénylett. Élő Mars-szoborhoz hasonlított.
Hatalmas, arányos termetét csupán szőke haja za-
varta meg, mely lágy, ábrándos keretbe foglalta
erős akaratot tükröző kemény római arcát. No meg
kék gyermekszemei árulták el, hogy ebben a ret-
tenhetetlen óriásban, a nép kedvencében, a cirkusz
legyőzhetetlen bajnokában, ábrándos, rajongó lélek
lakik.

Ordítás és taps hallatszott be. Ott künn az
isteni nép mulatott. Vontatott, jól ismert hangok
töredeztek:

— Ave caesar, imperator, morituri te salu-
tant...

Aztán visszafojtott, döbrentő csend követte-
zett. Pisszegés. Vadállatok ordítása. Pro Christo
kiáltás. Majd ismét viharos tombolás.

Markus várt. Szólítani fogják, ha az ő száma
következik.

Lelkében azonban furcsa össze-visszaság ka-
vargott. Ő, caesar gladiátora, kedvence, megutálta
Nerót. Undorodott mesterességétől, mely naponta
ölni hajtja. Undorodott a vértől, a néptől, egész
Rómától. Szeretetre vágyott. Szeretetre és nyuga-
lomra.

De csak álmában tudta elképzelni ezt. Ilyen-
kor úgy látta: nincs Róma, nincs Neró és nincs nép,
csak virágos halmok, apró házikó, szerető szép
asszony, körülötte gyermekek, napsütés és végtel-
en nyugalom, meg boldogság veszik körül.

És most akaratlanul Sylviára gondolt. Syl-
viára, erre a fekete hajú, elefántcsont-arcú zsidó-
lányra, akit caesar palotájából ismert. Szébbet
nála még a Veszta-szűzek között sem látott. Édeseb-
ben asszony nem csókolt. Forróbban karok még
sohasem fonódtak rá. Pedig sok szeretője volt már
Markusnak. Patricius-hölgyek, veszta-szűzek, szol-
gálók, hetairák, a bűnös, örjögő Róma minden ré-
tegéből. De Sylviával egyik sem vetekedhetett.

Aztán eszébe jutott Péter. Az öreg galilei
halász, aki még a börtönben is szeretetet hirdetett.
Sokat mesélt róla Martianus katona.

Kivülről ismét felsírt: Pro Christo! Pro
Christo!

Kinyílt az ajtó. Markust szólították.

Mikor a porondra lépett, pillanatra elkábult.
Forró, erős napfény özönlött szemébe, mely a sok
fehér tógán, peplunon, tunikán, meg a cirkus már-
ványain még kápráztatóbban ragyogott.

— Markus! Markus! — ujongott, ordított a nép.

Zsibongás szédítette. A tömeg megejtő varázsa
nyűgözte le, mely mindenkit egyformán rabjává
tesz. Mindent elfelejtett. Nem látott, nem gondolt
semmire, csak a cirkust látta, a győzelem és halál
porondját, a megvadult és várakozó embercso-
dát, a pretorianusokat és augusztianusokat, a neki
pirult női arcokat, kerekre nyílt bámuló szemeket,
tapsoló tenyereket, tátott száját, az egész rája
figyelő Rómát.

De talán mégis felvillant előtte Sylvia sötét,
mélytűzű babonás szeme, aki a felső köröndön ült.
Markus térde hajtott Neró felé. És most

szembe fordult ellenfelével. Zárt sisakja, annak arcát eltakarta. De termete majnem az övével egyenlő. Izmai vastagon duzzadtak elő. Sebfordításai, fegyverforgató emberre vallottak. Gömbölyű pajzsot, rövid katonakardot viselt.

És a küzdelem megkezdődött. Mintha a porondba gyökerezett volna annak lába, egy helyben védekezett. Nem támadott. De Markus csapásait mesteri módon fogta fel. Idegizgató volt az a higgadtság és biztonság, melylyel a legfortélyosabb cseleket kivédte. A gladiátor megzavarodott. Már kétszer rohant a veszélyes nyugalommal kinyújtott kardnak s már két sebből vérzett. Vére sűrű sötét csöppekben hullott a homokra. Ez dühbe hozta.

Az egész cirkusz felállt. Előrehajoltak az emberek, hogy visszafojtott lélekzettel lessék a páratlan viadalt. Nero is felkelt. Csak a kardok összekocódását s a pajzsok csengését lehetett hallani.

Markus agyára örület szállt. Pajzsát elhajította és mint a szelindek vetette magát ellenfelére. Nem törődött semmivel. Nem bánta, hogy a halált-hirdető kard födetlen mellébe fúródhatik. Összehúzódva ugrott feléje. Érezte, hogy az a vállát járja át, de csak annál dühösebben kapta derékon a zártsisakút és odaterítette a porondra. Kardja megvillant s a hanyattesőt, torkán keresztül szúrva, a cirkusz talajához szegezte.

Lihegve térdelt mellé. Neróra nézett. De a legyőzött nem kért kegyelmet.

Mint az orkán zúgott fel az ordítás. Tapsolt a cirkusz, örjögött a nép. És Markus bosszuló kardja megadta a kegyelemdőfést.

— Pro Christo... — hörgött a haldokló. Sisakja lecsúszott.

Markusra két üveges szem meredt Martianus katona sápadt arcából, akit Péter a börtönben keresztelt meg s aki neki a galilei halászlőről annyiszor mesélt.

Gépiesen hajtott térdet Neró felé. Aztán tántorogva ment ki. Vérénel csak könnye hullott sűrűbben.

Mögötte pedig nevéből zúgott a cirkusz.

II.

Markust sebláz kínozza. Nyugtalanul hanykolódott ágyán. Az egész Tiberist kiitta volna. Szomszédja mégsem akart műlni. Teste és lelke szomszédzott egyaránt.

Rémképek gyötörték. Olajmécsének lángja kormosan táncolt s a láng, mintha egy emberfőt himbálna.

— Martianus, — rebegi a beteg, — bocsáss meg! Nem tudtam, hogy te vagy a zárt sisak alatt. Nem tudtam.

— És ha tudod Markus — felel az árny — mit tehetnél volna? Nero parancsol és te engedelmeskedel.

— Bocsáss meg! Bocsáss meg!

— Nem haragszom Markus. A mi Istenünk úgy kívánja, hogy még az ellenségeinket is szeressük. Már pedig, te a barátom voltál.

— Hiszen ez az, ami kínoz. Megöltelek. Megöltem a barátomat.

— És a többiek, akiket legyőztél, nem voltak testvéreid? Mit vétettek azok neked?

— Igaz, de azok nem voltak számomra oly kedvesek, mint te.

— Egyformán kedves minden ember a mi Istenünk előtt Markus. Ott nincs caesar; nincs rab-

szolga, nincs patritius, plebejus, szabados, ott mindannyian gyermekei vagyunk neki.

— De miért nem fődözted fel magadat Martianus legalább?

— Nem akartam neked fájdalmat okozni. Neró parancsára kellett veled megvívnom. Ha te nem ölsz meg, meggyilkolt volna más. Más gladiátor, vagy a vadállatok. Azért nem támadtam, azért védekeztem csupán.

— Mit tettem! Mit tettem.

Arcát betakarta. Keservesen zokogott.

— Ne sírj, ne bánkódj Markus. Te nem vagy oka semminek. Eszköz voltál a sors kezében. En nemcsak nem haragszom rád, de halás akarok lenni. Nem a halálba, de az örök-életbe küldtél. Mert hidd el, nem a testi élet az igazi élet, hanem a léleké. Ezt pedig, csak a mi hitünk képes nyújtani.

— Erthetetlen előttem, amit mondasz.

— Rögtön megérted, jöjj velem!

Markus csodálkozott, milyen könnyen kelt ki ágyából. Sebét nem érezte. Teljesen erejénél volt. Magára húzta tunikáját és sarut kötött.

Utjuk az aesquilinusi temető mellett vezetett

— Látod e gödröket Markus? Itt rothadnak a rabszolgák, a keresztények és más szegények csontjai döglött állatokkal keverten. És ez jól van így. A testet megalázhatja caesar, a lelket soha. Nemsokára meglátod mindazoknak lelkeit, akik itten porladnak.

Köd ereszkedett le. De a csillagok szeme biztatón világított keresztül. És úgy érezte a gladiátor, hogy a holdfénytől csillogó köddel eltávolodnak a földtől. Róma házainak árnyékrajza még látszott alattuk, a Tiber ezüst csíkja is felvillogott, de aztán csakhamar elnyelte az egész valóságot a mélység.

Ragyogó világosságra értek. Olajfák lombja susogott. Szelid, lankás halmok zöldeltek. Apró házikók falára pálmafák ernyős levele vetett árnyéket. Csobogó hullámos tó vize tükröződött feléjük. A tó tulsó partján a földről föl, az átlátszó kék végtelenségbe nyúlva, kereszt emelkedett. A keresztből oly csudálatos fény sugárzott, mely a napnál is tündöklőbb ragyogott és betöltött mindent. Végtelen nyugalom és boldogság áradt.

A tó partján egy férfi ült. Szébb volt, mint Apolló és felségesebb, mint Jupiter. Fejét dicsfény övezte. Szemében kimondhatatlan jószág, szeretet. Feléje férfiak, nők és gyermekek sokasága tartott. Termetüket fehér, tiszta tóga fődte és mindannyiok fején korona volt.

Markus ámulva nézte. Itt volt az egész aesquilinusi temető. Szivüket kezükben tarva vitték és egyenkint tették le, a földön ülő glóriás férfi lábai elé. Valahányszor egy szívet letettek, az mint csillag gyúladt ki az ég boltján, úgy hogy nemsokára a csillagok lángja, a nap és kereszt fényével ölelkeztek.

— Mindenki caesar lesz nálatok, ha meghal? — kérdezte a gladiator Martianust.

— Nem Markus, mondtam már, itt nincsenek caesarok, csak Isten gyermekei. Nézd, az ott Címber az öreg rabszolga, akit Neró, kertjében megégettetett. Az Flavius, akit keresztire feszítettek. Az Helena, akit gyermekeivel együtt vadállatok téptek szét. És a többi, mind akiket ismersz, akikről azt hiszi Neró, hogy az aesquilinusi temetőben rothadnak, azok itt koronásan élnek az örök élet boldogságát. Mert az, aki az Igazságért hal, föltámad a mi Istenünkben.

Alig fejezte be szavait, madarak húztak át a tó fölött. Három csapatban jöttek. Az egyik, mintha villámterhes felhő közelednék, barna, hatalmas szárnyakkal szelet kavart.

— Sasok! — kiáltotta fel akaratlanul Markus.

— Igen, de nem római sasok, — felelt Martianus.

A másik csapat enyhe, ezüst fodrozással jött. Galambok voltak. És a harmadik csoport fürge, villásfarkú fecskékből állott. Valamennyien ellep-ték a fákat, házak tetőit, kertek palánkjait, mezőket.

A Glóriás pedig fölemelkedett és szóra nyitotta ajakát.

— Sasok, ti vagytok az eszme madarai. Szálljatok le a földre és hirdessétek az eszmét, amely soha sem csúszik a porban, de szabad, meg nem láncolható és magasan repül. Galambok, szeretet madarai, men-jetek az emberek közé, vigyék nekik a békét, a boldogságot. És fecskék, legyetek ti a hit hírnökei. Amiképen minden tavasszal visszatértek elhagyott fészkekre, azonképen térjen a hit malasztja is vissza mindig, a kétségek között hánykódó, gyöngeszívekbe. Menjete madarak, repüljete!

Zúgva repültek el azok.

Markus hirtelen felébredt. Mária, szomszédjának lánya hajolt föléje, hogy friss borogatást tegyen sebére.

— Jobban vagy? — kérdezte tőle.

A beteg tétován nézett körül. Gondolatait igyekezett rendezni.

— Köszönöm jószágodat, úgy látszik az első lázrohamon átestem. De te Mária, mit keresel nálam?

A lány szomorúan nézett rája.

— Édesanyám küldött, ápolni betegségedben. Hallottuk tegnapi nehéz küzdelmedet s azt is, hogy súlyosan megsebesültél. Szegény Martianust kísértük ki utolsó útjára, aztán hozzád jöttem.

— De hiszen Martianus, neked rokonod volt.

— Tudom.

— És mégis hozzám jössz, mikor én öltem meg?

— Ó nem Markus, Neró ölte meg Martianust, a te karod erejével.

— Hát nem gyűlölsz érte?

— A mi Istenünk, csak szeretni tanít.

A gladiator megindultan simogatta Mária szőke fejét.

— Ti olyan jók vagytok valamennyien. Mért gyűlölök a keresztényeket mégis annyira? De hol van Sylvia? Nem volt itt? Nem láttad őt?

— Sylvia reggel jön hozzád. Ma este nem jöhett, Üzent Flavius fiával. Nerónál az éjjel nagy ünnepély lesz, mit két kedvenc szabadosa rendez tiszteletére. A caesar, mint mondta Flavius fia, el van ragadtatva tőled s amint fölépülsz, meg fog jutalmazni.

— Engem megjutalmaz? Miért? Mert Martianust megöltem? Ó ha tudnád Mária, mennyire fáj a szívem rokonodért! Minden este meglátogatott. És mesélt csodálatos dolgokat egy eljövendő boldogabb, szebb életéről. Ki mesél ezentúl nekem? Ki állítja el szívemet, ha feledni akarom Nerót, a cirkuszt, Rómát? Senki! Csak az árnyéka jár hozzám ezentúl. De még az is jó. Nem bosszúálló. Csupa szeretet. Hidd el Mária, a jobbik éneket öltem meg benne.

Ismét lázroham következett. Visszahanyatlott párnáira. Mária borogatást váltott, azután elszaladt az orvosért.

Hernidos doktor azonnal jött. Tenyerét a beteg homlokára tette, megtapogatta ütőereit. A lány aggodva tekintett reá.

— Úgy-e meggyógyul atyám?

A tudós nem felelt rögtön. Figyelmesen hallgatta Markus szakgatott lázbeszédét.

— Vashól alkotta őt az Úr. Láza nem hiszem, hogy leverje. Avval megbirkózik csakhamar s akkor teste meggyógyul. De én a lelkét is meg akarom menteni. Holnap, jobb orvost küldök magam helyett. Mária halásan csókolta kezét.

A méces kormosan lobogott. Künn már sápadni kezdett a hold. Benn pedig egy könyörgő, lágy hang vergődött a lázas beszédén keresztül.

— Mi atyánk, ki vagy a mennyekben...

III.

Neró kertjében egymásután húnytak ki a fályák. Szürkülni kezdett keleten s a mennybolton már csak a Vénus tündöklött. Az is egyre jobban halványodott.

Az egyik rózsalugasból szólt még dal. Különben csend honolt.

— Az isteni, Juppiterre mondom, megörült — beszélt valaki rekedt, borizú hangon.

— Teljesen megbolondította a költészet. Hidd el Helius, nem törődik semmivel. Verssel, meg muzsikával táplálkozik s úgy él velük, mint a halhatatlan istenek az ambróziával.

— Pedig a légiók ismét lázadoznak. Nem kap-tál új híreket Politetes?

— Hireink ránk nézve szomorúak. Galba állott a lázadók élére. Tetőtől-talpig katona. A pretorianusok istenítik.

— Kit tudnánk Galbával szembe állítani?

— Senkit.

— Én tudok — csendült közbe hirtelen Sylvia hangja.

Mind a két férfi csodálkozva, várakozásteljesen nézett rá. Körülöttük a többieket már elnyomta az álom. A zenészek is elhallgattak egymásután. A luga-s kiürült. Csak ők hárman voltak ébren.

— Hát nem találjátok ki? Markust értem, a gladiátort.

Helius és Politetes mosolyogva ingatták fejüket. De Sylvia nem tűrt ellenvetést.

— Mit mosolyogtok? — Saját bőrötökről van szó. A plebs rajong Markusért. Nimbus veszi körül. A cirkuszt leverhetetlen győztesét látják benne. Kit tudnátok mást találni helyette az elpuhult Rómában?

— Mit szólna hozzá a nemes szenátus — ellen-kezett Politetes.

— És mit szólna caesar? — vélekedett Helius.

— Aggodalmatok valóban nevetséges. A szenátust és Nerót emlegetitek. Hát mit szólt a nemes szenátus, mikor Rómát ti kormányoztatok az isteni távollétében? Hallgatott. Úgy beszéltek épen, mint-ha az önért a capitóliumon trónolna ma is. Na és Neró? Az isteni örülni fog, ha valaki megmenti őt.

A két férfi elgondolkodott. Végül Politetes szólalt meg:

— Igazad van Sylvia. Nincs sok időnk tanácskozássra. Itt tenni kell. Neró ugyanis elhatározta, hogy Markust megjutalmazza. A jutalom most egyszerűsmind mindnyájunk javát szolgálja majd. A pretorianusok közé emeljük Markust s az isteni kinevezi vezérüknek.

— A keresztülvitelt elvállalom — mondotta Helius s avval felkelt.

Sylvia meglegegedetten távozott. Lassan haladt a kerten keresztül. Piros sáv ívelt a mennybolton, majd ragyogva gördült fel a héthalmok mögül Phoebos.

Büszkén nézett az ébredő városra. Fehér márványpalotái csendben süppedtek. Csak a Via Appiáról hallatszott mozgolódás. És elgondolta: ő a szegény, rabszolga zsidólány menti meg Rómát. Azt a Rómát, mely neki eddig még megaláztatáson kívül mitsem adott, de amelytől ő olyan nagyon sokat várt. Hányszor haragudott magára Markus iránti szerelme miatt. Hiszen nem gladiátorról, de királyokról álmadozott. És most íme, a gladiátor nő az ő jóvoltából, a pretoriánusok vezére lesz, leveri Galbát s talán, talán az örült Nerót is elteszi útjából.

Szédülni kezdett. Behúnyta szemét s már látta Markust, mint caesárt s magát mellette, mint annak hitvesét.

Meggyorsította lépteit.

Mária ép akkor hagyta el a beteget, midőn Sylvia oda érkezett.

IV.

— Üdvözlégy Markus. Az istenek adjanak neked mielőbbi gyógyulást, mint adtak győzelmet.

A gladiátor mámoros szerelemmel hallgatta Sylvia szavait. Vállát átkozta magában, amiért nem bírja karját ölelésre tánni. De a lány nem is várta be, míg a sebtől tehetetlen kéz feléje ível. Oda borult a férfi mellére, fekete hajával előntötte annak fejét és csókjai tüzes pillangókként lepték el ajakát.

— Ó mint vártam rád Sylvia! Hol késtél? Merre maradtál? Beszélj.

— Neró ünnepélyén kellett lennem. Onnan jövök s onnan hozom számodra a gyógyulást.

— Valóban, ha magadat érted, te vagy a legjobb orvosság nekem.

— Sokkal, de sokkal hatásosabbat hoztam, — kacagott szemébe Sylvia.

Markus kérdőleg tekintett rá. Túlaradó boldog, büszkeséggel felelt az neki:

— Nem vagy már többé gladiátor! Nem vagy rabszolga. Szabad vagy, Markus, érts meg — szabad!

— Hát mi vagyok akkor? — álmélkodott a férfi.

— A pretoriánusok vezére. Róma reménysége, megmentője. A nép bálványa. Minden, minden, csak akarnod kell.

És elmondta éjszakai beszélgetését Neró két szabadosával.

A gladiátor előtt úgy tűntek fel a hallottak, mint valami álom. Hinni szeretett volna benne, mert hiszen, vérében volt, a cirkusz világából ragadt rá, az ünnepeltetés, a tömeg tetszése után való áhitozás, meg a minden rabszolgák évszázados, titkos vágya, hogy ő, aki egész életében parancsot teljesített, mácsok szolgája volt, végül parancsokat adhasson, őt szolgálják s az ezerfeji nép fölé kerekedjék. Oly hirtelen rohanták meg ezek a gondolatok agyát, hogy szinte belekábult.

Képzeletében már látta magát győztes hadaknak élén. Vert seregek nyomában rohant. Városokat alázott porba. Rabszija fűzte a lázadókat.

(Folytatjuk.)

Stanzák.

I.

Örökkön bolygó, bánatverte vándor,
Lelkem, ki mindig új utakra térsz,
Minden bajokban, küzdelmekben bátor,
Bár véred ömlik, célhoz sohse érsz,
Másoknak kedvén vérző gladiátor,
Ki mindig adsz, de magad sohse kérsz,
Egyszer már néked is szánts új barázdát
S hagyjad a másét, hűtlent és paráznát.

II.

Sziklára építs, tenmagad szívére,
Mert nincs barátod, életedben fársad.
Örök bolyongó, utad bátran járjad.
Szíved jóságáért mit se várj cserébe.
Mert hűség nincsen és sohasincs hála.
Szöllő és lágy kenyér csak a mese bére.
Jóságra jót várni jóságod halála.
Csóкод, szíved adjad s mit se kívánj érte.

Raith Tivadar.

INNEN-ONNAN.

Dr. Kiss Arnold, az író és a rabbi, nemrég töltötte be ötvenedik évét s nemsokára lesz húsz esztendeje, hogy Budán a főrabbiáság tisztjét rábízták. Dr. Kiss Arnold a legkiválóbb egyházi szónokok közé tartozik. Ő írta az első magyar nyelvű imádságos könyvet nők részére, a *Miriam* címűt, mely ma már több mint harminc kiadásban forog közkezen s még ma is friss, áhitatos és egyedülálló. Sokat forgatta a szépirodalom tollát is, verseket és elbeszéléseket írt s fordításai, különösen a középkori zsidó költőkből, költői értékűek, élvezetesek, nem szólva arról, hogy forrásmunkák. És magyarosak és magyarok. Dr. Kiss Arnold egyik szép példája annak, hogy a magyarság és zsidó származás nem kerülhetnek ellentétben a becsületes és tehetséges ember lelkében és cselekedetében, életében és működésében. Jubileuma alkalmából örömmel és melegen mutatunk rá írásaira, imáira, szónoklataira és életére.

A balatoni fürdők élére kormánybiztost neveztek ki. A kormány választása igen szerencsés volt, amikor e nehéz feladat teljesítésére dr. Oroszy Gézát szemelte ki, kinek rokon-szenves, kellemes egyénisége már fél sikert is jelent. Kétségtelen, hogy az új kormánybiztos figyelmének elsősorban a balatoni fürdők élelmezési viszonyaira és áraira kell irányulnia. A jelekből ítélve, dr. Oroszy Géza kiváló eréllyel felel meg ezeknek az első feladatoknak. Igénybe vette az Árvizsgáló Bizottság segítségét, kötelező menüt rendelt el az éttermekben, lehetővé teszi, hogy a szegényebb képességű és igényű fürdővendég is megtalálhassa kielégülését s letőri a toronymagasságba szökö árakat, útját állja az uzsora elharapozásának. Szeretnők, ha ezt a munkáját hamarosan és teljes sikerrel befejezhetné s miután erre minden kilátásunk megvan, szeretnők, ha munkáját hamarosan más irányokba is kiterjeszthetné. A Balaton ékessége nemcsak a magyar földnek, hanem egész Európának. Életnek és szépségnek kell azon a helyen virulnia. Természeti szépségeit fel kell tánni a világ előtt, a művészetet, a mesterséges szépet is oda kell telepíteni, hogy kiemelje, koronába foglalja a természet kincseit. Úgy halljuk, hogy a gyógyhelyektől eltekintve, üresek az idén a balatoni fürdők. Miért? Ezen segíteni kell. Magyaroknak és idegenneknek egyaránt gyönyörködni kell Istennek e gyönyörű adományában. Nemzeti kincsünk nem heverhet parlagon. Az áruzsora után le kell törni az élet uzsoráját s a természetnek ez ékességét hozzáférhetővé kell tenni minden ember számára. Ne rejtjük véka alá kincseinket.

Oláh tinta. Mire kell a tinta az oláhoknak? Hogy írjanak? Nem. Bojárok, parasztok idáig még el nem jutottak. Olvasni úgy, ahogy, még megtanultak. Csak addig jártak a balkáni iskolába, amíg elcsajátították, hogy kell megolvasni idegen népek pénzét, marháját? Itt szert tettek némi gyakorlatra. Már nagyszerűen olvasták a másét, amit azután a maguképak valottak. Boszorkányos gyorsasággal sikerült így egy nagy halom kulturára szert tenniök. Gépekre, vasúti kocsikra, terményekre, kórházakra és egyetemekre. Még tintát is kerítettek. Mit csinálnak vele, a fekete lével, evvel az ördögi portékával? A nagy Domnulára! Ezt még ki kellene találni! Ki is találták. Az oláh invenciózus nép, nem jön egyhamar zavarba! Rájött, hogy a tinta cseppfolyós anyag, olyan öntözőféle. Hát meglocsolta vele a szatmári lányok magyar ruháját. Anno 1920, az üdv, a béke esztendejében. A tinta befeketítette a cifra magyar viganókat, de az oláhokon hagyott sötét foltokat.

Aludttej. Az aludttejet is elérte végzete. A sors belcavatkozott fehér életébe. Szűzi, fagyos nyugalmit megháborgatta. Belenyúlt a bársonyos, sárga tejszintakaró alá, hogy lényegét megismerje. Kisült, hogy se lényege, se fajsúlya! Jelleme tejre mutatott, minősége másra. Az Árvizsgáló Bizottság, Budapest és az aludttej sötét végzete ezt rögtön felismerte. Nosza munkához látott, ahogy illik is a nagyképiuskódó folyadékkal szemben, amely tejnek akar látszani. Tejnek, amely alszik, aludttejnek, mintha semmit sem tudna a világról és az Árvizsgáló Bizottságról. Az ilyen alamuszi tejet fel kell ébreszteni színházi szenderéből. Az árvizsgálók egy másfélkoronás emelősróffal nyúltak a tejszín alá, hogy alvása ne legyen hosszúéletű. A bizottság el is érte célját. Az aludttejről kiderült, hogy ébredő víz.

SZINHÁZ.

Kapuzárás a Nemzeti Színházban.

A Nemzeti Színház nagybeteg. Sőt „in ultimis” van. Ez a keserves panasz jajveszékel utóbbi időben a sajtóban, s különösen hangos most, a Nemzeti Színház kapuzárása idején. Mily sivár, méddő volt ez az évad, amely most lezárul! Tíz hónap alatt két bemutató, ez a kettő is dramatizált novella és regény, — ez valóban a hétszüksztendő. Mért hallgatnak írónk, hol van a közelmúltban oly biztatóan föllendült drámairodalmunk? Ezt kérdik a tudós doktorok, akik a nagybeteg ágyát körülállják s habár a paciens még meg sem halt: már is hozzáfognak az élveboncoláshoz, hogy megállapítsák, mi is a baj oka? Természetesen; a színház vezetésében találják a legfőbb hibát. *Ambrus Zoltánnal*, akiben tisztelik a magyar toll előkelő mesterét, csinján bannak, mégis több energiát, több ötletességet kívánnak a jövőre. És minden jót remélünk a fiatal *Wlassics* bárótól, az új kormánybiztostól, aki oly sok ambiciót, a művészetnek oly rajongó szeretetét hozza magával új hitvitásába...

Hogy a Nemzeti Színház lefolyt évadja vajmi szomorú volt, azt igazán a leggyöngédebb kímélet mellett sem lehet letagadni. De ennek az okát sokkal mélyebben, jobban mondva, sokkal *szélesebb* körben kell keresnünk, mint a színház vezetésében. Beteg bizony az egész nemzeti élet, kínos konvulziókban rángatózik az egész nemzet, hogy lehtne hát akkor egészséges a Nemzeti Szin-

ház, amelynek par excellence a nemzeti élet és irodalom kifejezőjének kell lenni? Két bemutató egy szezonban bizony alig több a semminél, kivált ha az sem eredeti drámai termék, de hát csodát a színházvezetés sem tehet, nem teremthet egyszerre új irodalmat, amikor az még — nincsen. Mert Nemzeti Színházunk számára, igenis, egészen új irodalmat kell teremtenünk. Az a repertoár, amit a közelmúlt irodalma produkált, ma már a Nemzeti Színházban egyáltalán nem használható. Írók, akik a nemzeti élettől teljes tökéletesen elszakadva, csak a nemzetközi piac számára dolgoztak, s arra sem igazi értéket szállítottak, csak tetszetős vásári holmit; írók, akiknek degenerált képzelete mindig csak a perverzítés mérgező levegőjében mozgott: a mi országunk első műintézetének színpadán többé meg nem szólhatnak. Itt egy egész új irodalomnak kell keletkeznie, amely gyökereit a nemzeti élet talajába ereszti és abból hajtja ki a maga gyönyörű és nemes virágait. Ez pedig nem megy máról holnapra, — ezt a politikában is látjuk, ahol még nem termettek meg az új idők *igazi* vezető emberei, tehetségei. Azt kell látnunk, hogy a nemrégiben úgy kicsúfolt, lebecsmérelt *öreg*ek bizonyultak a legalkalmasabbaknak, legméltóbbaknak a vezető szerepre. A kritika, amely a közelmúltban a Nemzeti Színházzal foglalkozott, valósággal lesben állott és ha valahol a nemzeti szellem fölütötte a fejét s csak félénk kísérletet tett is az érvényesülésre: azonnal keresztútjába vette mérgezett nyilaival, hogy csirájában elfojtsa ezt a veszedelmes kísérletezést. Isten ments, hogy mi azt a kores színpadi irodalmat sóvárogjuk vissza, amit már ama régi, halhatatlan epigrama is ostromozott, amikor *győzött a magyar s ez ottfenn* tapsra elég volt, — mi arról az irodalomról álmodozunk, amely éltető nedvét az őstalajból szívja, abszolút értékű gyümölcsöket terem, mint azt a legnagyobb nemzetek viruló irodalmában tapasztalhatjuk. Míg ez a *jobb kor* színpadunkon beköszönt, ami a közszellem teljes átalakulásával, a nemzeti élet teljes kifejlődésével jár együtt: addig a színház bizony kénytelen küzdeni a repertoár-hiánnyal s kénytelen könyvtára zugaiba nyúlni, hogy onnan elővegye a *Liliomfiakat*. Ami egyik legutolsó, legnevezetesebb reprice volt a Nemzeti Színháznak.

S ime! A darab, minden avultsága ellenére, határozott, nagy sikert aratott. Pedig milyen idegen tőlünk az egész levegő, milyen messzire esik tőlünk az egész milió, amiben ennek a darabnak az alakjai mozognak! Sikeren, ha nem csalódunk, legfőbb része van az előadásnak, amely pezsgő életelevenséggel hatott: ezek az alakok valóban a maguk korának minden frissességével léptek a színpadra. Az előadás központjában a két kóbor színész: *Liliomfi* és *Szellemfi*, *Rózsáhegyi* és *Kiss Ferenc* állnak. *Rózsáhegyi* a kabinetalakítás, *Kiss Ferenc* rokonszenves, megkapó fiatalsága minden játékos kedvét, kedvességét hozza a színpadra. Ne maradjanak említés nélkül *Horváth Szilvay* profeszora, *Bartos Kányay* fogadósa és *Kiss Irén* Kamilla kisasszonya sem. Meg vagyunk róla győződve, hogy néhai való jó Szigligeti

BÉLYEGVÁLASZTÉKOT meg bízható **Pátkai Jenő** gyűjtőknek küld
bélyegárúháza Budapest, VII., Rákóczi-út 14. Bélyeggyűjtemények és régi levelezések vétele a legmagasabb árban. — Új árjegyzék 2 korona bélyeg beküldése ellenében. 175

Edének e darabjával találkozni fogunk az ősszel újra megnyíló Nemzeti Színház műsorában is, amelyen, reméljük, megjelennek majd újjászülető irodalmunknak azok az alkotásai is, amelyekben nem *csak* azért győz a magyar, mert magyar, de azért is, mert a talentum teljesen ragyogó, világhódító fegyverzetével lép a mi szegény kis országunk nekünk oly drága deszkáira...

Sas Ede.

❖ ❖ ❖

Az olasz staggione.

Az olasz operastaggione Bécs után eljött Pestre is és ugyanaz a sors érte, mint Bécsben: megbukott. Meg kell azonban állapítanunk, hogy ez a bukás nem vezethető művészi okokra vissza.

Színre hozták *Toscát, Carment, Pillangó kisasszonyt, Faustot, Rigolettót, Mignont*.

A zenekart felváltva két karmester vezette. Az egyik *Granelli*, valódi olasz forrólelkű zenész, korlátlan ura és parancsolója, de egyben életére is a zenekarának. Maga *Puccini* lelke sugárzott ki művészetéből. A másik *Arturo Sigismondo*, benne talán több a bravúr, de viszont jóval kevesebb a tudományos művészi megalapozottság.

Az énekesek közül ragyogó hangszer *Flatának*, ennek a huszonhárom éves fiatal embernek a tenorja. Pompás zöngés hang, mely úgy a magas, mint a mély fekvésekben, iskolázott biztonsággal állja meg a helyét. *Zinetti* asszony mély zengésű mezzoszopránja kicsit sötét színezetű és erősen közeledik az alt felé. *Borina* asszony hangja pompás, de hiányzik belőle a játékkvalitás. *Soleschi* hangja szinte a harangbugás, játéka félelmes és előkelő. *Palermi* egészen jelentéktelen, *Rinolfi Isora* kedves. A színház másik tenoristája, *Arturo Ferrario* hanganyaga nem is hasonlítható *Flata* érces orgonahangjához.

Az olasz társulatot egyszer-kétszer kísérették magyar énekesek és büszkén állapíthatjuk meg, hogy beillettek az ensembleba. Köztük első sorban *Adler Adeline* a *Rigolettó*-ban olyat produkált, hogy az olaszok szinte eltörpültek mellette.

Az operák rendezése tekintetében semmi újat nem adtak az olaszok, ők is, mint a pesti dalszínházak a párisi Opera comique szcenáriumait másolták.

Bálint Imre.

❖ ❖ ❖

Réjane. Réjane asszony, mondják a hírek, meghalt. Talentum volt a legmagasabb fokon. Amit csak komoly és igaz iskolában meg lehet tanulni; ami értéket a francia hagyomány feneketlen kincsesházából ki lehet aknázni, mindazzal tökéletesen, biztosan, fejedelmi nyugalommal rendelkezett. S a hagyományoknak francia kineseihez hozzáadta a maga nagy leleményét, nagy temperamentumát, páratlan izlését, nem szólva párdacos termetéről, híres szemeiről, csodálatos beszélő szájáról s még híresebb öltözeteiről. Ijesztően értelmes asszony volt. Sok-sok művészi diadal, siker fűződik nevéhez. Most ő is meghalt, elviszi sírjába művészetét, melyre már csak kortársai emlékeznek, — kortársai, kik e hatvanhárom éves nagy halott sírjánál önkéntelenül is a múlt esztendő után vetnek egy futó pillantást.

IRODALOM.

❖ ❖ ❖

Földi Mihály: Szahara.

(Második közlemény.)

A regény megalkotása tulajdonképpen a második nemzedék dolga; azé, amelyik a líra forradalma után, és mindjárt, in medias res: Adyék után következik; azé, amelyik talán kevesebb zajjal, ha lehet így mondani: csöndes magátólértetődéssel mostanában van föllépőben az irodalom porondjára. S ami ritkaság, nem művészi forradalom-csinálás előprogrammozásával, legvalójában pusztá hatalmi, s nem: elvi kérdésből. Nem, mintha esetleg becsületesebb, józanabb vagy kevésbé fiatal volna az új nemzedék; hanem... és okot ehhez kétféle természetűt is lehet találni.

Az egyik: egyszerűen nincs szükség művészeti forradalomra; a társadalmi fejlődés, kézzel foghatóbban: a közvetlen tegnap és ma politikai eseményei — nevezük így hajszálnyi disztinválás elhanyagolásával — olyan messzi és roppant lehetőségekkel rakott utakat nyitottak a művészet számára is, és olyan meggyőző és habozást nem engedő az ezekre lépni kényszerülés, hogy az új, feltörekvő nemzedéknek nem kell *helyért* utólag kialakuló elvek zászlója alá állni. Az elvek kezdettől adva vanna s az idők — és ez itt is, később is az Ady nemzedékét jelenti — az eszükkel *tudják* az új utakat, de nincs *hitük*, világnézetük hozzá: önként kitérnek tehát már a kezdő pontokon a fiatalok elől.

A második okot a mától való tökéletes elvonatkoztatással is a líra és epika, szorosabban: az idáig osztályozatlan vers és a regény között levő lényegbeli különbség adja. Természetük különbözősége nem csak nyilvánulásuk után van meg; visszanyúl a feneketlenül mély földalattiságba, sőt jóval az eszme és forma együtthálása elé. A vers társadalmi gyökerei nagy titkosságban mélyen a földben vannak s nem tűrik a nap világát; ami fölkerül, az már maga a cél, a megvalósulás útja: vakondok útja a gyökerek körül. Eszközei ben primár valami — és egybeesik az eszközök keresésével. De a regény? — nem a vakondok keresése a föld alatt és hirtelen-váratlan fölbukkanása; — tiszta, kézzel fogható s lassú tradíciója van és nem lehet gyökereit elvágni, mert szerves és szociális lény s éltető talajától való megfosztása halálát jelentené.

Igy is, mindent összevéve is, mi még sok, ha Zolánál tartunk; ez azonban megint csak eszközöket jelent s hogy mennyire kevés a legpontosabb rájukutalás is, olyan biztos mutatói vannak, mint

Oláh Gábor, aki tisztán Ady eszközeivel akarta megcsinálni a regényt s mi lett belőle: a Szegény Magyarokból —

Kafka, akiben van monumentalitás és hozzá: késszenkapott, veleszületett talán, de, hiába, regényeibe nem tudta átmenteni: ellirizálja —

Szabó Dezső, akiben, hiába! „nincs monumentalitás, csak monumentális szavai vannak“.

Kellett, hogy fölboruljon a kronológia Móricznál, éppen Móricz miatt. Móricz Zsigmond ahhoz a nemzedékhez tartozik, amely Adyt létrehozta s robusztusság, tudatosság, utólag magáravett világnézet, ruhaként tehát s nem, amely idegek, izom, bőr kell, hogy legyen — nem elég a belőle kikerüléshez. Ady és Móricz, ketten csupán... és mégis, mintha Móricz is lemaradna Ady mellől, eredményeik számbavetésénél. Csakhogy Ady beteljesülhetett a friss eszközöket való kiverelkedés energiafogyasztásában, — a kiverelkedés maga a tökéletes eredmény, volt már erről szó — de Móricz, a regényíró, mert regényíró? Azért: a tőle várt legnagyobbat legbecsületesebben és leginkább Móricz csinálta meg; a Kemény után meseposványra sülyedt regényt Jókai, Mikszáth, Herczeg, Gárdonyi rozoga hinárjain keresztül és ellenükre vissza Kemény földadataihoz, a

Móricz föladataihoz, amelyeket magyarul körülbelül már csak és leghamarabb Földi Mihály old meg.

Igy jutunk Földhöz, és Földiben a Péterkétől a Szaharáig jóval egyenesvonaltabb és határozottabb a levezetés. Péterke, Szeppi meg a többiek — a, maga is úgy érzi: keserves tudatosságra predestinált fiatalember első biztos szénézése környező világában. Csupa realitás, amely nem enged hozzászólást, az író részéről sem; az író nem is fontos — mi jogosítaná, hogy szomjazó szemek elé lépjen szomjatoltónak? félreáll, mert *kiszakított* életének tudja magát, „egyéniesség”-nek és ez átfúj rajta, mert nincs, amiben kielégüljön. Realitások vannak csak, mindennel összefüggő dolgok, — ebbe az összefüggésbe azonban nem képes beilleszkedni — egy-egybe foglalt valóságok, s ezek megmutatása, valamiknek a kihangsúlyozásával legföljebb, az író föladata. Másszóval: még hisz a föladatokban, „magasabb” kötelességekben, de vállalkásuk impressziók parancsára történik. A reakció: a Sötétség; a gondolat az egyetlen realitás, s az ember élete: minden zavaró, nyulkáló körülménynek a kiküszöbölése a gondolatok világából; amennyiben sikerül ez, annyiban sikerül a fölüllemelkedés a dolgokon, az ember vegetatív dolgaín is, tehát kiválás az anyagmeghatározta, életből, ami nem föltétlenül és szükségképp a halált jelenti. Meggyőződése, hogy a tetteket a belátás vezeti, nem a dolgok kapcsolata; s a rájövés az ellenkezőjére, a szükségszerűségek föl ismerése gyávává teszi, és mert gyáva, kérlelhetetlen fatalizmusba, egyhelyben topogásba kerül, a kilábolás tökéletes kilátása nélkül.

Az első fiatalság próbáló kilengései után a biztos előrelépést követő megállapodottság és a mai keretek között lehetséges harmónia: a Szahara. De kérdés, — lehet-e precíz, egyértelmű szavakba önteni azt, ami a nyers élmények nyomásán túl és beletalálva a formák multhatatlan parancsaiba — úgyis ki van fejezve? Nem allegória a Szahara, aminek a „harmadik” értelme elől örökre zárva illik maradnia, és mégis: szüntelenül erre kell gondolnia: a kapitalista „rend” bomlása, ez az, ami egyseget ad a regénynek, talajt alá, ingathatatlan pöntöt; az olvasónak is, hogy nézzen, a kritikusnak is, hogy bíráljon. Csak a saját, magaszülte eszközeivel lehet bánni e ritka természetű könyvvel — s a felelet erre nemcsak a Szaharában van, hanem a Bűn és bűnhődésben, amelyet idegen szem bűnügyi rémregénynek is tekinthet.

Hogy rosszakaratú és sötét a Szahara? erre ügyelni kell: a Szahara határozott értelmű szimbólum, nem a hamleti fajtából való, hanem, amelyet formulázni lehet egyetlen tömör mondatban; rosszszagú és sötét a Szahara? maga a társadalom ilyen.

Jobbán tetszene? ha síma és kedves, rózsaszínű dolgok között vezetne el az író; ha mutatná: a „rend” tökéletes, hajszálnyit pontossággal egybevágó kerekével és teljességgel kivetni valók nélkül; a bűn, ha előfordul, csak előfordul, de nincsenek társadalmi gyökerei. Holott világos és tagadhatatlan — s ha mást talán igen, ezt az egyet nem lehet nem látni — hogy minden bűn, tévelygés, hazugság, lopás, gyilkosság, erőszakoskodás, ha soknak gyöngédebb s palástoló nevet adunk is, egyugyanannak a humusznak a burjánjai — és hiába a vékony trágyázás: tökéletesen föl kell forgatni a röggöt, hogy új energiák teremhessenek. A dekadens kultúrák társadalmának csendül a lélekharang: a Szahara — és mindennek fölött sötétben mementózik a háborús nihilizmus.

Félre az absztraktumokkal! Bürger Jánosról van szó és doktor Polgár Jánosról, akivé lett; egy emberről

— a század gyermekéről, mint nevezzük — akin rajta ül és megbillenti élete mérlegét: az *életbeli tehetetlenség*; egy vergődő, *talajtalan* emberről, aki úgy érzi, hogy csak vendég odahaza, csak vándorol e társadalomban és otthont, földet, célt, hagyományt, mindent magának kell még megteremtene; aki a régi hitet elvesztette az esze miatt s az új még nem hit, csak tudományos meggyőződés — az esze miatt; aki mer szabadon és őszintén gondolkozni, de a cselekvéshez gyáva és szűk határok közt mozog. Aki az igazságaiért tudna a barrikádokra menni, vérezni és meghalni értük, de a gondolataiért — nem. Az igazság pedig csak a sarkigazság, amelyet nem lehet bizonyítani, tehát nem tudás, hanem hit; és a gondolat is csak akkor lesz igazsággá, ha hitté terebélyesedik. És mincs hite, hisz annak a kornak késői szülötte, amely a hit jogosultságában sem hisz, tehát nincsenek igazságai. Csak érzései vannak, amelyeket gondolatokká alakít, a gondolatokat ismét közkeletű szavakba gyűri s a szavakat — végül elhallgatja; hallgat és tűr és elnéz és nem szólal meg, mert a szó már csak ordítás lehet, — és nem mozdul meg, mert a mozdulat már csak ökölcsepás lehet. Mert azt kell látnia: a családi élet, a társadalom, a barátság, minden ember és emberi viszony hazugságra támaszkodik és hazugságból él. Szénvedést, gyötrődést, kínt, erőtlenséget, hazugságot, csalást lát, amerre csak néz, — magábafordulva is.

Emberek vannak mindenfelé egymásra hányva; senki sincs a maga helyén és senki sem ismeri a helyet, melyet be tudna tölteni úgy, hogy másfelé ne vágyódnék. Mindenfelé nyomor és szénvedés —

S rá kell jönni: az ember ne vágyjék hirtokra, pénzre, szabaduljon meg minden tulajdontól, mert boldog és elégedett és igaz ember csak az lehet, aki megszabadult a vagyon bilincseitől.

A prédikáció ez: Nem forradalmakra, nem társadalmi reformokra van szükség; Assisi Ferencnek, Bresciai Arnoldnak, a szenteknek, Tolsztojnak s Dosztojevszkijnek, az orosz vallásos és anarchista községeknek, Krisztusnak van igaza: egyénenként, mindenkinek újjá kell születnie, új életet kell kezdenie,

Valóban — Jézus, a szentek és Dosztojevszkij és Földi azért lesznek azok, amik, mert képesek rá lenni. De Bürger János? és a Bürger Jánosok? Ők kezüket a zsebükben szorítják ökölbe s ha előhúzzák, alázatosan megemelik a kalapjukat.

Tehát? Tehát a Jézusok és Dosztojevszkijek akaratát a tömegekre rá kell kényszeríteni — és jönni kell valaminek; így nem maradhat az élet, ebben a rothadásban és hazugságban. Meg kell mozdulni a földnek s a föld ki fogja hányni magából sötét titkát, valami nagy forróságnak kell jönni, miben fölkavarodik a sok piszok, felolvad a sok tökéletlen elem s új élet kezdődik. Az egyén gyöngé, a földnek kell megmozdulni.

Elég. Ma erről a könyvről nem lehet írni, csak *idézni lehet belőle*. És emiatt és másokért: esztétizálni se szabad. Egyedül, mint társadalmi tett kerülhet szóba a Szahara. Az értékelés — az új esztétika mérlegén, a jövő feladata kell, hogy legyen.

De Földöt köszönteni kell, szeretettel. És így kell: a Szahara egy nagy leszámolás, hogy annál megszabadultabban és föllendülő diadallal fejtőzzön az új világ ethosába. En: — az új nemzedék Adyjának vallom őt. Szolnok, 1920 április 18—21.

Sándor Pál.

	Cukor nélkül Is biztosan eltarthatja minden háziasszony, ha konzerváló szernek "SZALIKÓ" tablettákat használ. Mindenütt kapható!	160
--	---	------------

Használati utasítás minden csomagban

Puskin Anyeginje, mint már jeleztük, díszes amatőrkiadásban kerül a magyar könyvpiaera. Most a munka prospektusa van előttünk, amely bejelenti, hogy a könyv június végén jelenik meg. Összesen 500 számozott példány készül ötféle kiadásban, 500-tól 1500 koronáig terjedő előfizetési, illetve 600-tól 2000 koronáig terjedő bolti áron. A prospektus, amely mintát ad a nyomdai kiállításról, az illusztrációkból és a könyvdíszekből és amely maga is oly szép, hogy érdemes megőrizni, tüzetesen ismerteti az egyes kiadásokat. A Genius Rt., a munka kiadója (VII., Király-utca 27.) érdeklődőknek 15 koronáért küldi meg a díszes prospektust, ezt az összeget azonban a mű valamely kiadásának megrendelése esetén visszatéríti.

MŰVÉSZET.

A Szépművészeti Múzeumban.

Ha nagyon lelkünkre ülededik a keserűség és ötvenéves bűnök büntetése fáj idegeinkben és ha eszünkbe jutnak az ostoba tudósok, a tudatlan intellektuellek, a számláikat prezentáló vértanúk és a gyűlölködő tehetségtelenek, akiknek konjunkturájával veri az Isten ezt a régi, nemes magyarságot oly sok idő óta, — jó ilyenkor elmenni a Szépművészeti Múzeum hűvös termeibe és belehelni a magyar kultúrát, aki van, minden Wilson, minden ántánt, minden amsterdami bojok és minden apró hiénaországok dacára. Ott kint, e búsnýár fái közt az a magyar szupremácia lakik oszlopos palotában, aminek nevét kortesfrázissá szentségtelenítette a politika, s ami mégis van és az elszakadt részek vágyait vonzza ellenállhatatlanul.

Ne az ántánt ismerjen meg bennünket: mi magyarok járunk tompa rezignációból gyógyulni a magyar kultúra magos ormaira, ahonnan a biztos jövő perspektívája nyílik és látszanak a mi elrabolhatatlan birtokunk kéklő határai. Most Petrovich igazgató úr újra rendezte a Szépművészeti Múzeum magyar anyagát: ezt is nézze meg minden magyar ember és boldogan örülhet a fiaiban és unokáiban feltámadó Magyarország reményének.

Oh, milyen erősek vagyunk, mennyi hatalom, mennyi hódító fölény, mekkora impériumi energiáit akkumulálta itt ötszáz képben művelt magyar urak csöndes munkája. A szomszéd termekben a világ ropant művészete trónol, — Belgrád és Bukarest panoptikum kulturájára jó gondolni e helyen, — és e semmiből, magyar erővel ideteremtett kultúra ragyogásában újjongva és reménykedve és büszkén láthatod egyenlő értékeként lobogni a magyar lélek tűzcsóváit. Az ötszáz magyar képnek fele új szerzemény. Talán az is jelent valamit, hogy a legpusztább mostani évek alatt tudta Petrovich igazgató úr kielejtezni a régi politika bűneit, a miniszteri ostobaságok maradványait és tudott szerezni pompás, élő magyarságot, midőn halálunkat üvölti az egész bűnös Európa. Itt megholt magyarok élnek és tanúskodnak messzehangzó némaságban és a magyar sors szárnya suhanását érezzük és titkos erők létét, szent munka ríthmusát, mely a múltból a jövőbe épít hidat az elsüllyedt jelen fölött.

Ahogy Petrovich igazgató úr elrendezte a múzeum magyar gyűjteményét, ez most bő forrása lett a magunk vigasztaló megismerésének. Éppen száz év magyar történetje elevenedik meg ebben a pompás rendszerben és minden ellenségünk megmutatkozik, akiken győztünk, s akiktől megszabadulván mindig újjá tudott születni a halhatatlan magyar egyéniség. Rettentő küzdelmekről mesél ez az ötszáz kép. Láthatod a magyar lelket vergődni a múlt század kezdetének steril nyárspolgárságában és viaskodni Bécs és München erőszakos középse-rűségével. Zseniket láthatsz kivirágozni olyan aszályos időkben, midőn más nemzet szomjan pusztult volna és láthatod, hogy jégmezők fölé magános pálmák nyúlnak a magyar teremtes csodájaként. Nem lehet elesüggedni

annak, aki látja, hogy a magyar lélek milyen őserővel építi önmagát és mily dicsően vivja szabadságharcát az idegen hatásokkal és e magyar győzelmek élő emlékei között nem kétségbeesett frázisnak, hanem nyugodt, biztos parancsnak hangzik a magyar irredenta. Itt, a colpachi fák és Paál László erdeinek árnyékában és a „Majális“ meleg napjában fürödve minden oly egyszerűnek, világosnak és magától értetődőnek tetszik és ki hinné még, hogy oláh lehet az a Nagybánya, ahol mi teremtetjük a festői naturalizmus legszebb képeit?

Marco.

MOZGÓSZINHÁZAK.

Mozi és kegyelet. Érdekes levelet kaptunk *A Hét* mozgóképek rovatának minapi cikkelyére, amely kritikával világított rá a közoktatásügyi minisztérium képviselőinek kinevezésére a cenzura-bizottságba s kifogásolta, hogy abban többek között Hampelné *Pulszky* Polixena úrnő is helyet foglal. A levél azzal vádol meg bennünket, hogy mi a nevezett úrnőt ez alkalomból gúny tárgyává tettük, hogy nincs bennünk nemzeti nagyjaink iránt tisztelet és kegyelet, mert hiszen ez a név multunk egyik legszomorubb, mégis legdicsőbb korával kapcsolatos. — Már bocsánatot kérünk, távol áll tőlünk, hogy a kitűnő úrnő műtörténet-írói érdemeit kétségbevonjuk — teljes elismeréssel tisztelgünk előtte! De a moziképek cenzurázása igazán nem *kegyelet*, nem nagyjaink kultuszának kérdése. A kegyeletsértés, nemzeti nagyjaink lebecsmérlése és kigunyolása ellen, — ami a közelmúltban a sajtóban annyira lábrakapott — az újjászületett *A Hét* mindig küzdeni fog, de ennek a kultusznak nem a *mozibizottságban* a helye. Hiszen oda nem nemzeti nagyjaink kellene, de *szakemberek*, már pedig állítjuk és fenntartjuk, hogy a kultuszminisztérium kinevezése a *szakirodalmat* oly messze elkerülte, mintha félne, hogy jaj, valahogy egy szakíró a bizottságba bele ne kerüljön. — A levél azt tartalmazza továbbá: „mennyire bir vagy nem bir hivatottsággal ez az uriaszony a rábizott misszió teljesítésére, nem firtatom.“ Hát kérjük szeretettel: Mi pedig ezt firtatjuk, csakis ezt, mert most *moziról* van szó, nem pedig nemzeti kegyeletről. Ne keverjük össze a kettőt, mert ezzel igazán vétünk — a nemzeti kegyelet ellen...

Corvin-filmgyár. Tagadhatatlan, öröndetes tény: a magyar film jó márka a világpiacón, — nagy siker ez, amit hogy milyen nehéz volt elérni, azzal mindenki tisztában van, aki tudja, mennyi ellenséges indulattal kell nekünk megküzdenünk az egész föld kerekességén. Ennek a ritka sikernek a bravúros kivívásában oroszánrésze van a *Corvin-filmgyárnak*, amely munkáival az elfogultság és a rosszindulat konok bástyáit áttörte. S a Corvin-filmgyár amellettt mindig tudatában volt annak, amivel egy hasonló magyar vállalat önmagának és hiva-

CITY DROGÉRIA
IV. kerület, Eskü-út 5. szám.
Az előkelő világ bevásárló helye.

KÖZGAZDASÁG.

tásának tartozik: legfőképpen a magyar irodalom terjesztésére törekedett, magyar írók műveit vitte a csodalepedőre, — hiszen élénk emlékezetében ragyognak még minden mozilátogatónak a Corvin-filmgyár magyar népszínművei. S a tündöklő Jókai-sorozat? (Legújabbban a Corvin a *Névtelen vár*-at viszi vászonra, amely festői szépségek feltüntetésére oly alkalmas). A Corvin élén a kultúrát mindig a filmkészítés legkiválóbb szakemberei szolgálták, dr. Molnár Dezső vezérigazgató mellett a szellemi és technikai munka előkelő gárdája. Hogy pedig ez az érdemes magyar filmvállalat a jövőben még nagyobb mértékben fogja szolgálni hivatását: arra biztosítékot nyújt, hogy alaptőkéjét most 20 millió koronára emelte fel: az újonnan kibocsátandó részvények átvitelét a Magyar Város- és Községfejlesztő rt., az Allgemeine Depositenbank és más külföldi tőkecsoportokból álló érdekelt-ség biztosítja: nagyszerű bizonyítéka a külföldi tőke bizalmának a magyar filmgyártásban. A filmesinálás ugyanis abban hasonlít a háborúhoz, hogy ahhoz is pénz, pénz és pénz kell. De kell hozzáértés is, amit a Corvin éppen nem nélkülöz s így aztán legjobb kilátással viheti a háborút — a magyar film diadaláért.

A burlingtoni jaguár. Általános visszhangot keltett *A Hét* közleménye a mozgóképek világának nagy port fölvert tüneményéről, a *burlingtoni jaguár*-ról, — amellyel kapcsolatosan az idegen filmimporttal szemben a magyar filmgyártás értékeire mutattunk rá. A mozgókép-szakma népszerű lapja, a *Mozivilág*, amelynek hasábjain *Lenkei* Zsigmond szerkesztő oly éberén áll őrt a szakma érdekei mellett: legutóbbi számában foglalkozik e cikkünkkel, kiemelve, hogy erős érvekkel szállottunk síkra a magyar filmgyártás veszedelme: az államosítás terve ellen. Tisztelt lapfarsunkat biztosítjuk arról, hogy a mi a magyar filmművészetnek ártalmára lehet, az ellen mindig síkra szállunk, még akkor is — ha az esetleg nem is lesz inyére egy-egy filmgyárnak, vagy mozgószínháznak; mert előttünk nem egyesek érdekei, de nagy és általános érdekek lebegnek.

Minerva. Új cég, amely a fény istenasszonyának nevével indul útra a magyar mozgókép szakmában. Most alakult ez a filmvállalat, amelynek dr. Rózsa Pál, a mozi-művészet egy lelkes barátja a vezetője. A *Minerva* már munkához is látott, nagyszabású filmen dolgozik, friss ambícióval, kitűnő közreműködőkkel. Rendezője: *Fenyő* Emil, a magyar Psilander, akinek oly lelkes rajongó tábora van a mozilátogatók sokaságában s aki maga is játszik az új filmen. *Fenyő* Emil eddig bebizonyította, hogy játszani tud, hogy rendezni is tud-e s tudja-e mindkettőt egyszerre — kérdés, amire ez a film fog feleletet adni. Akik a *Minerva* eddigi fölvételeit látták, azt mondják, hogy *Fenyő* Emil be fogja bizonyítani, hogy lehet egy ember egyszerre — kettő?

A Magyar országos központi takarékpénztár igazgatósága Appel Aurél és Schürtz Sándor igazgatóhelyetteseket igazgatókká, dr. Nilsen Rezső cégvezetőt igazgatóhelyettesé, Achtzehner Gyula, Dános Géza, ifj. Kalliwoda Ferenc és Sándor Emil főigazgatókat, Eivök Nándor osztályfőnököt, Deutsch József, Füsztás Ferenc, Kárász Márton, Lukács Henrik, Pál Arnold és Stelmár Géza főtisztviselőket cégvezetőkké, dr. Méray Imrét a jogügyi osztály titkárává nevezte ki.

Kinevezések a Magyar általános Takaréknál. A Magyar Általános Takarékpénztár Rt. igazgatósága Verebélyi Arthurt igazgatóvá, Bedő Edét és dr. Erdős Pált aligazgatókká, dr. Eisler Edét jogtanácsossá, Földes Gyulát, Lukács Lajost és Stenger Ottót cégvezetőkké nevezte ki.

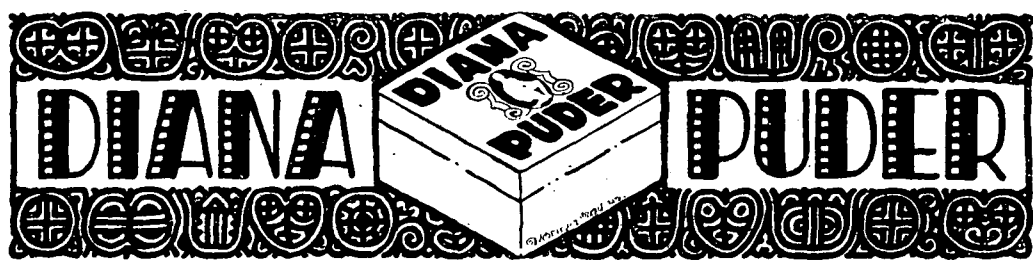
A Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbank május 22-én tartotta XLIX. és L. egyesített üléstéveire vonatkozó rendes közgyűlést. Napirend előtt Madarassy-Beck Marcel báró vezérigazgató megemlékezett az intézet ötvenéves sikereiben gazdag működéséről. A bank, amely 1869-ben a Malvieux-cégből alakult át részvénytársasággá, az elmúlt 1919. évi július havában töltötte be fennállásának ötvenedik esztendejét, míg a Malvieux-cég megalapításától számítva, immár kilencven éves multra tekinthet vissza. Az intézet részvényesei nevében Sándor László dr. meleg szavakkal emlékezett meg az intézet elnökének, Madarassy-Beck Miksa bárónak, aki a bankot annak alapításától kezdve napjainkig vezeti és mindazoknak érdekeiről, akik az elmúlt ötven év munkájában részt vettek. A közgyűlés elhatározta, hogy az 1918. és 1919. üzletévi két szelvényt összesen 50 K-val váltja be, továbbá, hogy a bank tartalékalapja javára 1 millió K-t, az alkalmazottak nyugdíjalapja javára 4 millió K-t és végül a hadifoglyok hazaszállítási költségeihez való hozzájárulásra 500.000 K-t fordít. A megejtett választások során új tagként beavasztották az igazgatóságba Bun Józsefet, az intézet ügyvezető-igazgatóját, míg a felügyelőbizottság tagjaivá Gerő Józsefet, Győrössy-Csepreghy Istvánt, Holl Ottót, Kelemen Sándort és Körössy K. Albertet választották meg.

A Fővárosi bank és váltóüzlet rt. (az Egyesült fővárosi takarékpénztár alapítása) 1918. és 1919. évi egyesített zárószámadataiban 699.871 K tiszta nyereséget mutat ki, amiből 30 K = 7½% osztalékot fog fizetni. Az igazgatóság a június 29-ére összehívott közgyűlésnek a jelenleg 5 millió K alaptőke föl-emelését fogja indítványozni.

A Magyar ruggyantaárugyár rt. június 12-én tartott rendkívüli közgyűlést, amelyen a társaság alaptőkéjének 6 millió K-ról 10 millió K-ra való felemelését határozta el.

A Magyar forgalmi bank rt. május 22-én tartott közgyűlése az alaptőkének 15 millió K-ról 25 millió K-ra való felemelését határozta el. A 37.500 drb. új részvényt a részvényeseknek 500 K tel quel kibocsátási árfolyamon bocsátja 2:1 arányban rendelkezésükre, a fennmaradó 12.500 új részvényt egy szindikátus veszi át. Az elővételi jog május 31-ig gyakorlandó. Az 1918. és 1919. egyesített üzletévekre 40 K osztalékot fizet. Az igazgatóság új tagjaiként megválasztottak: Bun József és Storfer Berthold.

A Schliek-Nicholson Gép-, Waggon- és Hajógyár r.-t. június 18-án megtartott közgyűlésén az igazgatóság javaslatára 5% = 10 K osztalék fizetését határozta el. Egyben, tekintettel a részvénytársaság összes üzemeiben várható nagy feladatokra, elhatározta a közgyűlés az alaptőkének 22 millió K-ról 37 millió K-ra való felemelését, hogy az ekkép a társaság rendelkezésére jutó újabb tőkék az üzemek kibővítésére és cél-szerűbb csoportosítására legyenek felhasználhatók. Az új

részvények egy részét fix veszi át a Magyar-Olasz Bank és az Első Magyar Iparbank által alakított szindikátus, mely egyben a nem gyakorolt elővételek után fennmaradó részvény átvételére is kötelezettséget vállalt. A részvénytársaságnak a Magyar-Olasz Bank r.-t. olasz csoportjával létesítendő ez a szerződés összeköttetése egyúttal alapos kilátást nyújt abban a tekintetben, hogy a részvénytársaság üzei, különösen pedig a hajógyártási üzei már a közel jövőben megfelelő foglalkoztatást fognak találni.

A Nemzeti Takarékpénztár és Bank Részvénytársaság közgyűlése elhatározta, hogy a 4,382.442 korona tiszta nyereségből az 1918–19. évre 45 korona osztalékot fizet május hó 3-ától kezdve. Az igazgatóságba Pollatsek Sándort és dr. Gyöngyösi Józsefet (új), a felügyelőbizottságba belici Beliczay Endrét (új) választották.

A Baróti szeszflnomító tranzakciója. A Baróti szeszflnomító, cognac- és likörgyár rt. közgyűlése az 1918–1919. üzletévre 14% (28 K) osztalék fizetését határozta el. A szelvények a Magyar-Olasz Bank R.-T. Andrassy-út 5. szám alatti pénztáránál válthatók be. A közgyűlés egyúttal elhatározta, hogy a részvénytársaság csehországi vállalatait egy olasz-cseh tőkecsoport közreműködésével a „Vereinigte Spiritus- und Likör-industrie A.-G.”-nak eladja. Nevezett részvénytársaság 12 millió részvénytőkéjét 15 millió cseh K-ra felemeli és az újonnan kibocsátandó 15.000 darab 3 millió cseh K névértékű részvényt a magyar részvényeseknek ajánlja fel, úgy hogy minden négy Baróti-részvény után a „Vereinigte Spiritus- und Likör-industrie A.-G.” egy darab 200 cseh K névértékű részvénye vehető át 300 magyar K árfolyamon és darabonként 30 K költség lefizetése ellenében.

A Magyar-Cseh Iparbank rt. közgyűlése elhatározta, hogy 3.477.444 K tiszta nyereségből 7% osztalékot fizet. Egyidejűen az alaptőkének 20 millióról 60 millió K-ra való fölemelését határozták el s ennek végrehajtásával az igazgatóságot bízták meg. A Böhmische Industrial Bank részéről Hanns Ferenct az igazgatóságba választották meg.

A Phöbus Villamos Vállalatok rt. június 15-én tartott közgyűlésén *Herzfeld Dezső* vezérigazgató előterjesztésére a közgyűlés elfogadta, hogy a leírásokra és értékesítési tartalékalapra fordítandó 722.050-35 K levonása után fennmaradó 503.549-76 K nyereségből az 1918. és 1919. évi szelvények együttesen 8 K osztalékkal javadalmaztassanak. A szelvények folyó hó 21-től kezdve a Belvárosi Takarékpénztárnál válthatók be.

A Magyar-Olasz Bank tőkeemelése. A Magyar-Olasz Bank Részvénytársaság rendkívüli közgyűlésén elhatározta, hogy a Magyar Agrár- és Járadékbank R.-T. részvényeseinek följánlott önkéntes részvényesere céljából 300 millió K alaptőkéjét 350 millió K-ra emeli föl. Az erre a célra alakított szindikátus az új darabokat 100 százalékos fölpénzzel veszi át, úgy hogy a Magyar-Olasz Bank R.-T. alaptőkéje 350 millió K-t, nyílt tartalékai pedig 243 millió K-t tesznek ki. A közgyűlés egyidejűleg beválasztotta az igazgatóságba Borromeo Giberto hereceget és Dentice di Frasso Alfréd grófot.

A budapesti közúti vaspályatársaság közli, hogy a június hó 7-én megtartott közgyűlése az 1918/1919. évi mérleget és zárószámadást elfogadta. A vasutak visszavétele ügyében folyamatba tett kibontakozásokról előterjesztett évi jelentést, amelyhez *Lánczy Leó* elnök külön felvilágosítással is szolgált, a közgyűlés helyesléssel vette tudomásul.

Felelős szerkesztő és kiadó: **BOROS JÁNOS.**

Burjánné és Társa, divatszalon, IX., Ráday-utca 8., I. emelet 6. újból megnyílt. Legmodernebb női ruhák és kalapok, olcsó átalakítás. 162

Öröme lesz, ha fényképeit és fényképnagyításait *Diskay*-nál rendeli. Műtermek: Rákóczy-út 74., Erzsébet-körút 32. Telefon: József 50–89.

FELTÜNŐEN GAZDAG VÁLASZTÉK:
remekszép nyakkendők, uri fehérneműk és kézelőgombkészletekben

Nyakkendőház

IV., Kigó-utca 5. (Klotild-palota)
és V., Deák Ferenc-utca 14. szám.

101

Aranyat, ékszer

a legmagasabb áron vesz

152

Schenker, Király-utca 12.
Török-gyógyszertár házában.

Művészi Interieurök R. T.

IV., Kigó-tér 4.

Antiquitások, Bútorok, Képek.

70

126
ZOZO

krém, szappan, puder, sampon, Eau
de cologne a legjobb toilette szerek
Kapható mindenütt! Készíti: Hunnia Gyógyszertár, Erzsébet-körút 56.

POLIMORTIN

ROVARIRTÓ

megöl minden ágyra-
:: mászó férget ::

44

Kapható: Iparchémiail Laboratorium
Budapest, VI., Nagymező-utca 20.

STERNBERG

HANGSZERGYÁR
Rákóczi-út 60. (Saját palota.)

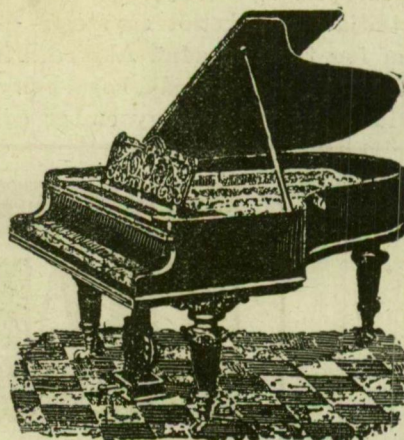
Amerikai és egyéb külföldi gyártmányu,
világhírű zongorák és pianinók. 03

„Etofon” beszélőgépek

tökéletesített új modelljei!
Világhírű művészek teljes
hanglemez-repertoírja.

Az összes hangszerek leg-
finomabb minőségben! Mes-
terhegedűk, gordonkák, fu-
volák és tárogatók. Zenekari
rézfúvós hangszerek, cim-
balmok és harmoniumok.
Bél-, selyem- és acélhúrok.
Saját húrfontóda gépzemre.
Zongora bérlet. Vidékre való
szállításokat legpontosabban
eszközölünk. Hangszerek javi-
tását szakszerűen végzünk.

Telefon: József 60-68.

Perzsa szőnyeget, régi magyar mesterek

műtörténeti értékű festményeit

és egyéb műkincseket, gyönyörű lakberendezési tárgyakat a legszolidabb árban vásárolhat

TUDUK TIVADAR műkereskedő szalónjaiban.

VI., Dálnok-utca 12/A. I.

46

GULYÁS PÁL
FŐURI CIPÉSZ

105

BUDAPEST
IV., KAPLONY-U. 3.

GROF ANDRÁSSY-PALOTA.

MODERN PÁRISI SZÉPSÉGÁPOLÁS.

Hajszálak végleges eltávolítása, szemölcsök, ráncok és összes szépséghibák kezelése. Kozmetikai szerek kaphatók. HEGEDÜS ILONA kozmetikai intézete. Budapest, IX., Ráday-u. 53. II/3.

113

Klasszikus regénytár

Szerkeszti: Ambrus Zoltán és Voinovich Géza.

Új sorozat:

Daudet: Fromont és Risler. Ford.: Király György 24.—
Hugó: «1793». Két kötet. Ford.: Kállay Miklós 40.—
Balzac: Pons bácsi. Ford.: Benedek Marcell. Ára 30.—
Benito Perez Galdos: Misericordia. Ford.: Hegedüs Artur. Ára 24.—
Dosztojevszky: Szegény emberek. Fordította: Trocsányi Zoltán. Ára 15.—
Bourget: A tanítvány. Ford.: Zolnai Béla. Ára 28.—
Tolsztoj Leó: Feltámadás. Két kötet. Fordította: Trocsányi Zoltán. Ára 56.—
Anatole France: Komédiás történet. Fordította: Hevesi Sándor. Ára 20.—
Kaphatók A HÉT könyvosztályában. Budapest, V., Országház-tér 16.

BARBUSSE nagy regényei.

TŰZ

Fordította: Lendvai István. — IV. kiadás. A meggyőzt ember kinszenvedései a lővészárkok mélyén.

VILÁGOSSÁG

Fordította: Benedek Marcell és Holló Márton. A Goncourt-díjjal koszorúzott hatalmas alkotás.

POKOL

Fordította: Karinthy Frigyes és Kosztolányi Dezső. III. kiadás. A szerelmi élet szépséges és bűnös változatainak nagyszerű körképe.

Kaphatók „A HÉT” könyvosztályában
Budapest, V. ker., Országház-tér 16. sz.

ÚJ ROMAIN ROLLAND KÖTET!

COLAS BREUGNON ELÖNK MEG ÁM CIMBORA

Ára 40 korona.

Kapható: A HÉT könyvkiadóhivatalában, Budapest, V., Országház-tér 16.

KAKUK HERCEG

Otto Julius BIERBAUM nagy regénye, a legutóbbi évtized legszenzációsabb könyvsikere

Egy kéjenc élete,
viselt dolgai
és pokolrajutása

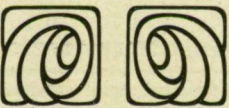
Magyarra fordította SZINI GYULA

Az eredeti kiadás körülbelül 180,000 példányban fogyott el

A teljes mű három kötet.

Ára kötetenkint 44 K.

Kapható: A HÉT könyvosztályában,
Budapest, V., Országház-tér 16.

Dr. MITZGER

Vér- és bőrbetegségeket gyógyító intézete férfiak és nők részére Budapest, József-körút 3. 26

MOST JELENT MEG:

Huszár Károly

A proletárdiktatura

Magyarországon.

A bolsevista rémuralom hiteles története. — Kiváló szakférflak közreműködésével.

Ára 40 korona.

Kapható: A HÉT könyvosztályában,
Budapest, V., Országház-tér 16.

Törvényesen védve.

„FOTÓ”
FÉNYKÉPÉSZETI
SZAKÜZLET BUDAPEST
RÁKÓCZI-UT 80.
NAGYBAN — KICSINYBEN.

TELEFON: JÓZSEF 28—32.

16

TELJES KELENGYÉK

háziilag készült női-, férfi-, gyermek-,
baby- és intézeti fehérneműekből

76

:: SZÉKELY JENŐNÉL ::

Kammermayer Károly-utca 2. sz. (Szervita-tér sarok.)

Hamisfogakat
Arany- és
Ezüst-régiségeket
Ékszer
Brillánst
Platinát
Disztárgyakat

05

legmagasabb napi áron vesz:
GROSS ANTAL
VIII., József-körút 23., tel. 1.

Dr. Füredi

-féle orvosi rendelőben férfiak és nők betegségei szakszerűen gyógyíttatnak.

Rákóczi-út 32. I.

02

:: Rendelés egész nap. ::

SCHENK zsebnyelvkönyvek

Idegen nyelvek magántanulás útján való elsajátítására és begyakorlására a kiejtés megjelölésével.

Angol nyelvtan és társalgó. Irta dr. Germanns Gy.
Francia nyelvtan és társalgó. Irta dr. Honti Rezső.
Német nyelvtan és társalgó. Irta Altai Rezső.
Magyar-német beszélgetések. Irta Altai Rezső.
Olasz nyelvtan és társalgó. Irta dr. Honti Rezső.
Román nyelvtan és társalgó. Irta N. Pop János.

10% Minden egyes kötet 10 K 10%
felár. ára kartonkötésben felár.

Kapható minden könyvkereskedésben és
SCHENK FERENC könyvkereskedésében
Budapest, IV., Semmelweis-utca 15. szám.

POLOSKAIRTÁST

hat havi jótállással vállalunk

„Standard” poloska-molyirító társaság.

182

Belvárosi elsőrangú cég.

Kossuth Lajos-utca 14.

Telefon-szám: 82—74.

DETEKTIV REGÉNYEK

- 1 **A TOLÓSZÉK** Sven Elvestad A szenális Krag detektív egy bravúros esetének regénye
- 2 **A TÖRÖSBOT** S. A. Duse Meglepetésekkel és váratlan fordulatokkal teljes detektív-történet
- 3 **A HÁROM SZOBA** Sven Elvestad Egy rejtélyes kastély szobái körül szövődő regényes történet
- 4 **A FÖLDALATTI KLUB** Harald Johnsson Izgalmas meneti és páratlan érdekességgel regény a «negyedik ismeretlenről»
- 5 **A HAJNALI VENDÉG** Sven Elvestad Krag detektív új kalandjai anarkistákkal és orosz nihilistákkal

Kaphatók: A HÉT könyvostályában, Budapest, V., Országház-tér 16.

**Írógépek,
Írodabutorok,
Pénzszekrények**

01

ECKSTEIN GYULA

Budapest, IV., Párisi-u. 1.
I. emelet. Telefon 126-06.

BÉLYEGET vesz és legolcsóbban elad Andai 30 bélyegüzlet. Erzsébet-körút 42. Vidékre utánvétellel. Kérjen árjegyzéket. Telefon József 71-59.

Lakás,

üzlethelyiség, családi ház, bérház, gyári, ipari ingatlanok forgalmi vállalata. HUSZÁR A. V. ker., Zrínyi-utca 1. 125 Telefon: 81-08.

Mesterművek:

Wilde Oszkár: A szépség filozófiája. Fordította: és bevezetéssel ellátta Hevesi Sándor. Ára ... 14-40
Bölsche: A természet titkaiból. Tanulmányok, megfigyelések. Fordította: dr. Mikes Lajos. Ára 13-20
Webb Sidney és Beatrice: A szegénység problémája. Fordította: Kósa Miklós, bevezetést írt hozzá: Braun Róbert. Ára ... 10-80
Woodrow Wilson: Az új szabadság. Felhívás a népek nemes energiáinak felszabadítására. Fordította és bevezetéssel ellátta: dr. Rózsa Dezső. 10-80
Chesterton: Hagymányok és hazugságok. Fordította és bevezető tanulmányt írt hozzá: Hevesi Sándor. Ára ... 21-60
Romain Rolland: Michelangelo élete. Fordította: Eber László. Ára ... 21-60
Carnegie: Napjaink problémái. Fordította: Bartos Zoltán. Bevezetéssel ellátta: dr. Braun Róbert 16-
Sir John Lubbock, Lord Avebury: Az élet örömei. Fordította és bevezetéssel ellátta dr. Sidó Zoltán 26-
Kaphatók A HÉT könyvostályában, Budapest, V., Országház-tér 16.

Érdekes szépirodalmi művek:

Ábrai Károly: Királvért és hazáért. Regény két kötetben. Ára	10- K
Bálint Dezső: Gizi levelei. Tull Ödön rajzaival. Ára	3- K
Brand: Csudás erő. Egy orvos naplójából. Ára	8- K
Daudet Alfonz: Művészházasságok és egyéb elbeszélések. Ára	12- K
Dosztojevszky M. Fedor: A játékos. Orosz regény. Ára	10- K
Déry Gyula: Újabb elbeszélések. Ára	2- K
Archibald Clavering Gunter: A sehonnai kisasszony. Amerikai regény, két kötetben. Ára	16- K
Kosztolányi Dezső: Boszorkányos esték. Ára	16- K
Loyson P. H.: Ellenséges lelkek. Színmű 4 felvonásban, Koritsánszky Ottó fordítása. Ára	4- K
Maupassant összes versei. Kosztolányi Dezső fordításában. Ára	8- K
Muntureanu-Hrabovszky Julia: Asszonyszerelm. Elbeszélések. Ára	6- K
Ősi Kornél: Telivérek, Jó kompanya és egyéb elbeszélések. Ára	6- K
Obernyik Károly összes munkái. Sajtó alá rendezte Ferenczy József, két kötet, kötve ára	16- K
Pierre Louys: Aphrodite. Ára	12- K
Sajó Aladár és Róna Lajos: Az Ujság. Az újságírásról és újságkiadásról. Ára	6- K
Sienkiewicz Henrik: Öt kövessük és egyéb elbeszélések. Ára	6- K
Schiller: Tell Vilmos. Színmű 4 felvonásban, fordította Tomor Ferenc. Ára	4- K
Szinéry György: Avarházy. Regény. Ára	4- K
Twain Mark és Warner Károly: Dudley. Az aranyozott kor. Angolból fordította Mudrony Pál. Három kötet amerikai regény, ára	24- K
Tolstoj Leó gróf: Vallomásaim. Orosz eredetiből fordította Szabó Endre. Ára	6- K
Zboray Aladár: Ö fensége Sándor Fridolin főherceg. Ára	4- K
Tolstoj Leó gróf: Karenin Anna. Regény 2 kötetben, ára	40- K
Theuriot André: Egy gyenge pillanat. Regény, ára	4- K
Virter Ferenc: Atlanti történetek. 14 elbeszélés. Ára	6- K

Kaphatók: A HÉT könyvostályában, Budapest, V., Országház-tér 16. sz.

UNION-BANK

AZ UNION-BANK RÉSZVÉNYESEINEK ÖTVENEDIK

RENDES KÖZGYŰLÉSE

1920. évi június hó 30-án szerdán, d. e. 11 órakor lesz az intézet helyiségében, Wien, I., Renn-gasse 1.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság jelentése. 2. A felügyelő-bizottság jelentése az 1919. évi zárszámadásra vonatkozólag és ennek tárgyában határozathozatal. 3. Határozathozatal a tiszta nyereség felosztására vonatkozólag. 4. Indítvány a tőkefelemelés tárgyában és az erre vonatkozó alapszabályok megváltoztatására. 5. Választások az igazgatóságban. 6. A felügyelő-bizottság választása az 1920. évre.

A bank alapszabályainak 27. §-a* értelmében azok a t. részvényesek, akik a közgyűlésen részt kívánnak venni, szíveskedjenek részvényeiket legkésőbb június 22-ig a következő helyeken letétbe helyezni, és pedig: Wien-ben az Union-bank számfejtőségénél, Berlin-ben a Dresdener-Banknál, Frankfurt a/M. a Deutschen Effekten u. Wechsel-Banknál, München a Bayerischen Hypotheken- und Wechsel-Bank, vagy a Dresdener-Bank fiókjánál, Nürnberg a Dresdener-Bank fiókjánál, Basel, Genf, St. Gallen és Zürich a Schweizerischen Bankverein, vagy az Eidgenössischen-Bank (A. G.).

A részvények az Union-Bank számfejtőségénél, valamint a többi letéthelyeken elismervény ellenében teendők le, melyek a közgyűlés után az elismervény ellenében visszaadtnak. A szavazás vagy személyesen, vagy törvényes meghatalmazott más részvényes által eszközölhető. (28. §.)

Wien, 1920. június 14.

UNION-BANK

* A 27. §. szerint a közgyűlésen minden 20 részvény egy szavazatra jogosít és ennek gyakorlására a részvények legkésőbb 8 nappal a közgyűlés megtartása előtt a megjelölt helyeken teendők le.

Könyvujdonságok:

Pásztor József: Ameddig a kémény füstöl. Ára 25.- K
Lázár István: Koppány ... « 30.- «
— — Erdély. (Novellák.) ... « 55.- «
Weatherby Chesny: A tragikus smaragdtkő « 24.- «
Ifjúsági színjátékok: Porcellán figurák.
Verses jelenet. (A jelmezek illusztrációival.)
Irta Endrődi Béla. ... 2.- «

Kaphatók: „A HÉT“ könyvostályában
Budapest, V., Országház-tér 16.

IGEN ÉRDEKES KÖNYV

Pakots József
SOK ASSZONY
EGY FÉRFI

MÁSODIK KIADÁS

Ára 45 korona

Kapható A HÉT könyvostályában,
Budapest, V., Országház-tér 16. sz.